

Foto: V.Sviķis

CĒSU NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2013. – 2019.

Ievads	3
1. Esošās situācijas analīze	3
1.1. Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra	4
1.2. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība	11
1.3. Tūrisms	22
1.4. Infrastruktūra	25
1.5. Mājoklis	28
1.6. Izglītība un mūžizglītība	32
1.7. Sociālā vide	34
1.8. Kultūrvide	37
1.9. Dabas vide	41
2. Stratēģiskā daļa	44
2.1. Novada vīzija un misija	44
2.2. Novada ietekmes zonas	45
2.3. Novada specializācija	47
2.4. Novada stratēģiskie attīstības virzieni	48
3. Rīcības plāns	51
4. Investīciju plāns	59
5. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzība	62
6. Ziņojums par sabiedrības līdzdalību attīstības programmas izstrādē	65

Ievads

Cēsu novada attīstības programma ir politisks dokuments, kurā noteikts novada attīstības virziens vidējā termiņā – nākamajiem 7 gadiem. Attīstības programmā definēta novada attīstības vīzija, misija, izvirzīti stratēģiskie mērķi un atbilstoši tiem, noteikti prioritārie virzieni, rīcības un galvenie investīciju projekti, kas īstenojami tuvāko trīs gadu laikā.

Cēsu novada attīstības programma ir izstrādāta balstoties uz Cēsu pilsētas attīstības programmu, kas izstrādāta un apstiprināta 2008.gadā un Vaives pagasta teritorijas plānojumā iekļautajiem pagasta attīstības uzsvāriem. Novada attīstības programmas izstādes nepieciešamību nosaka šādi faktori:

- Straujās izmaiņas sociālajos un ekonomiskajos procesos pasaulē, Latvijā un arī novadā;
- Nepieciešams definēt novada attīstības stratēģiskos virzienus, rīcības un nepieciešamās investīcijas;

Cēsu novada Attīstības programma 2013. – 2019. gadam izstrādājusi Cēsu novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļa iesaistoties speciālistiem no citām pašvaldības nodaļām un iestādēm.

1. Esošās situācijas analīze

Cēsu novads ir izveidots 2009.gada 1.jūnijā Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, apvienojot Cēsu pilsētu un Vaives pagastu.

Cēsu novada atrašanās starp diviem starptautiskas nozīmes autoceļiem, nosaka novada izdevīgo ģeogrāfisko novietojumu. Autoceļš Rīga - Veclaicene atrodas 9 km no novada un Cēsis ar minēto autoceļu savieno valsts nozīmes ceļš – Cēsu novada apvedceļš. Otrs autoceļš Inčukalns – Valka atrodas 16 km attālumā no Cēsīm. Pilsēta ir labi sasniedzama arī reģionālā kontekstā pa valsts nozīmes autoceļiem Limbaži – Cēsis un Cēsis – Madona, kas Novada administratīvā robeža robežojas ar Amatas, Pārgaujas, Priekuļu, Vecpiebalgas novadiem. Vides pārskats Cēsu novada attīstības programmai 2013-2019 gadam.

Novada platība ir 172,828 km². Nozīmīgākās apdzīvotās vietas – Cēsis kā novada administratīvais centrs, Rīdzenes, Krīvu, Rāmuļu un Mežmaļu ciemati.

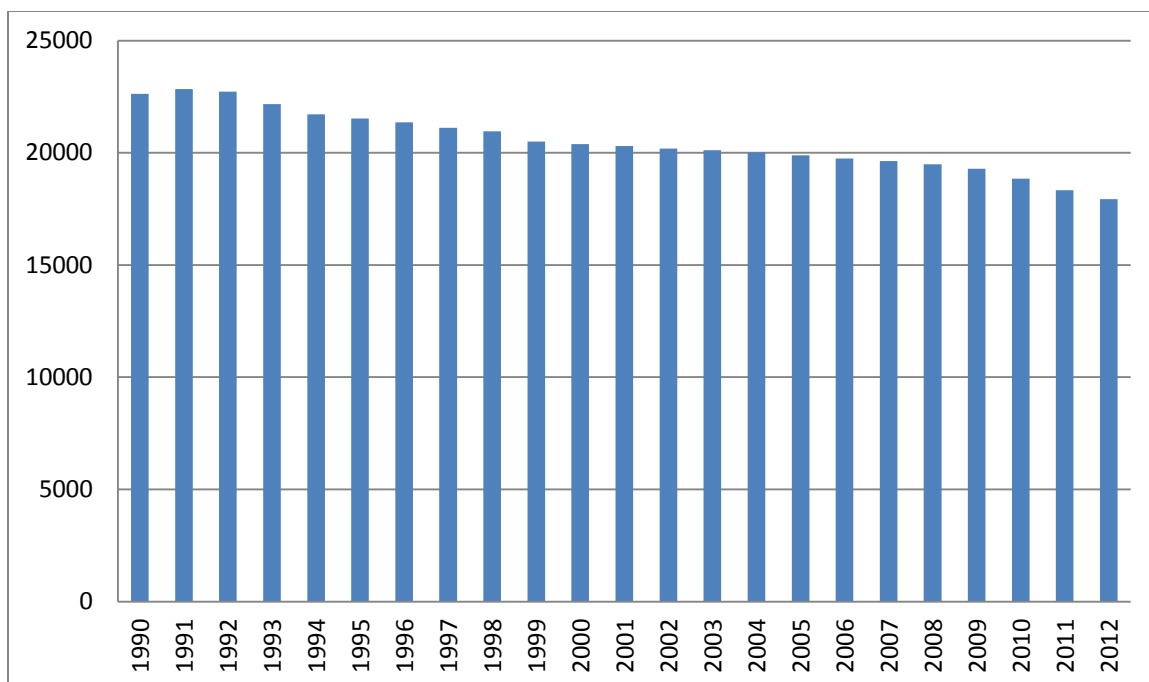
1.1. Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra

Kā vieni no nozīmīgākajiem Cēsu novada attīstību ietekmējošajiem faktoriem jāmin iedzīvotāju skaita samazināšanās un vidējā iedzīvotāju vecuma palielināšanās (demogrāfiskās slodzes palielināšanās). Līdz ar to liela nozīme gan pilsētas, gan lauku vides attīstības plānošanā jāpievērš nepieciešamajām sociāltelpiskajām izmaiņām.

Jāņem vērā, ka Cēsu novads sastāv no divām ļoti dažādām administratīvām vienībām – Cēsu pilsētas un Vaives pagasta, tādēļ analizējot datus un attīstības tendences, tiek vērtēta gan pilsēta, gan pagasts atsevišķi, tikai galvenos rādītājus analizējot novada griezumā.

Vispārējā apdzīvotības attīstība

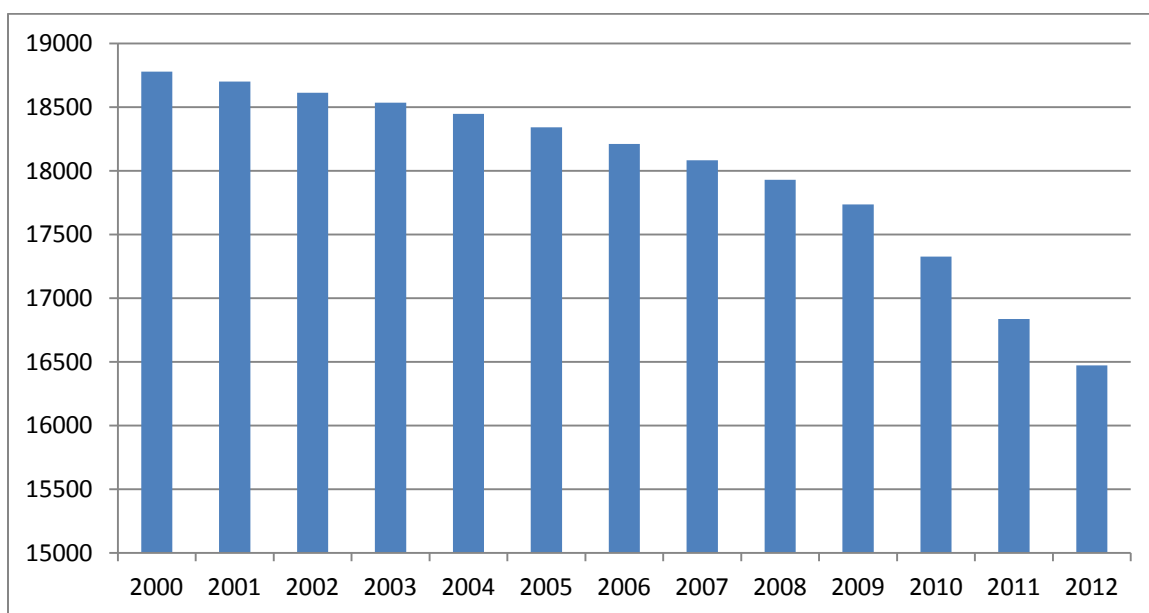
Lielākais iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir sasniegts 1991.gadā ar 22 846 iedzīvotājiem. Pēc tam notiek nepārtraukta iedzīvotāju skaita samazināšanās 2011.gadā, pēc tautas skaitīšanas rezultātiem, sasniedzot 18 245 iedzīvotājus. Iedzīvotāju skaits nedaudz stabilizējās posmā no 2001. – 2009. gadam, kad 2004. iedzīvotāju skaits pat pieauga par 212 un 2009.gadā par 104 iedzīvotājiem. Pēdējos 10 gados, starp 2000. un 2011.gadā veiktajām tautas skaitīšanām, iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir samazinājies par 10.51%, kas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (13%) un Vidzemes reģionā (17,5%).

Grafiks Nr. 1 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu novadā 1990 - 2012

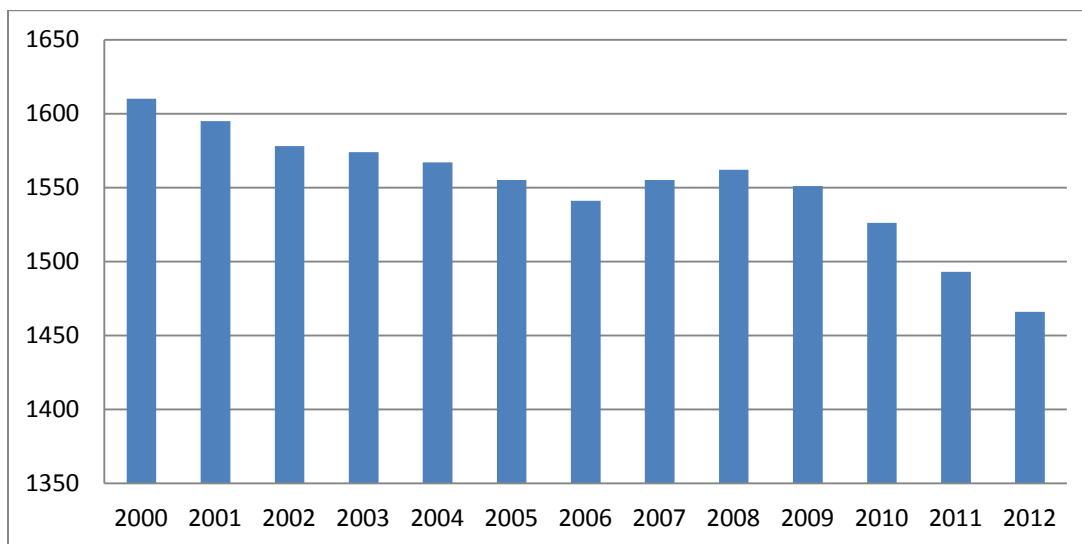
Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju skaits novados gada sākumā.

Analizējot iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu pilsētā un Vaives pagastā, redzamas būtiskas atšķirības. Ja Cēsu pilsētā iedzīvotāju skaits nemitīgi un stabili samazinās, tad Vaives pagastā 2007. un 2008. gadā iedzīvotāju skaits pieauga attiecīgi par 14 un 7 iedzīvotājiem. Tas saistāms ar vispārējo ekonomisko attīstību Latvijā šajos gados un tendenci izvēlēties dzīves vietu piepilsētās un lauku teritorijās.

Grafiks Nr. 2 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu pilsētā 2000 - 2012

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju skaits novadu pilsētās gada sākumā.

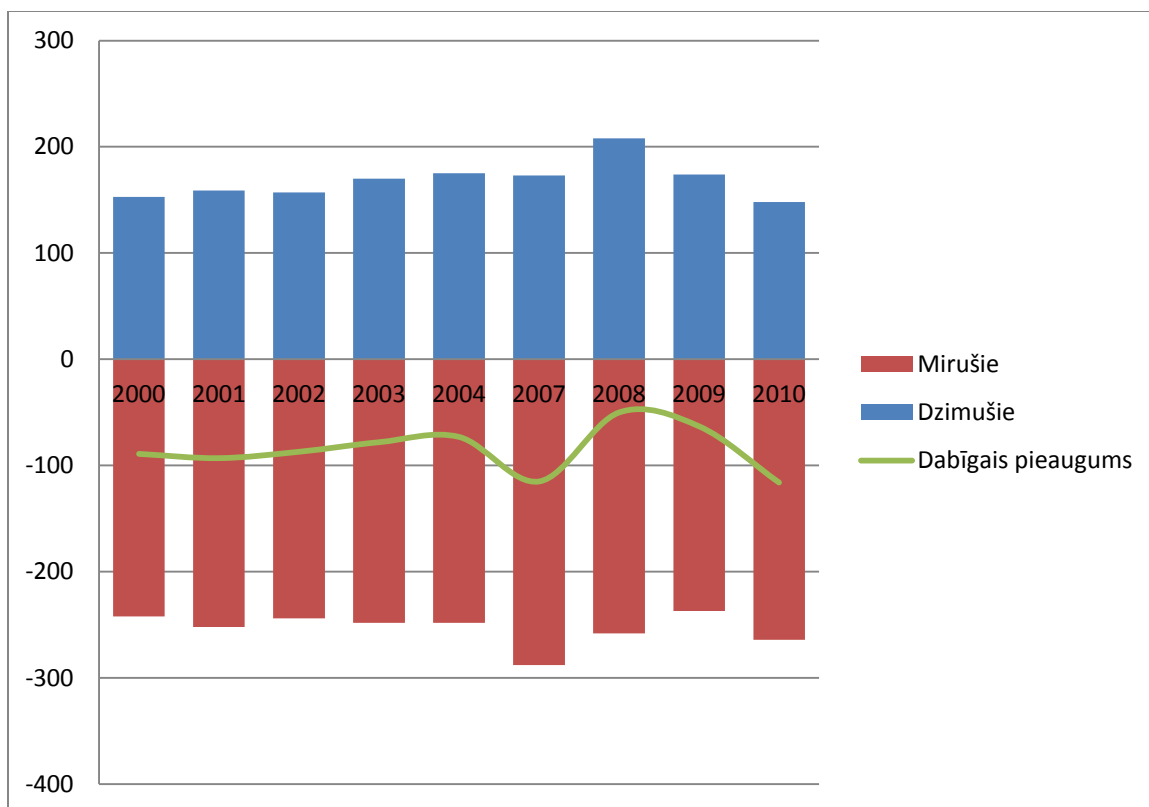
Grafiks Nr.3 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Vaives pagastā 2000 - 2012

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju skaits novadu pilsētās gada sākumā; Cēsu novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Galvenie iemesli iedzīvotāju skaita samazinājumam Cēsu novadā ir iedzīvotāju emigrācija uz galvaspilsētu un ārvalstīm, kā arī zemā dzimstība.

Dabīgais pieaugums un migrācija

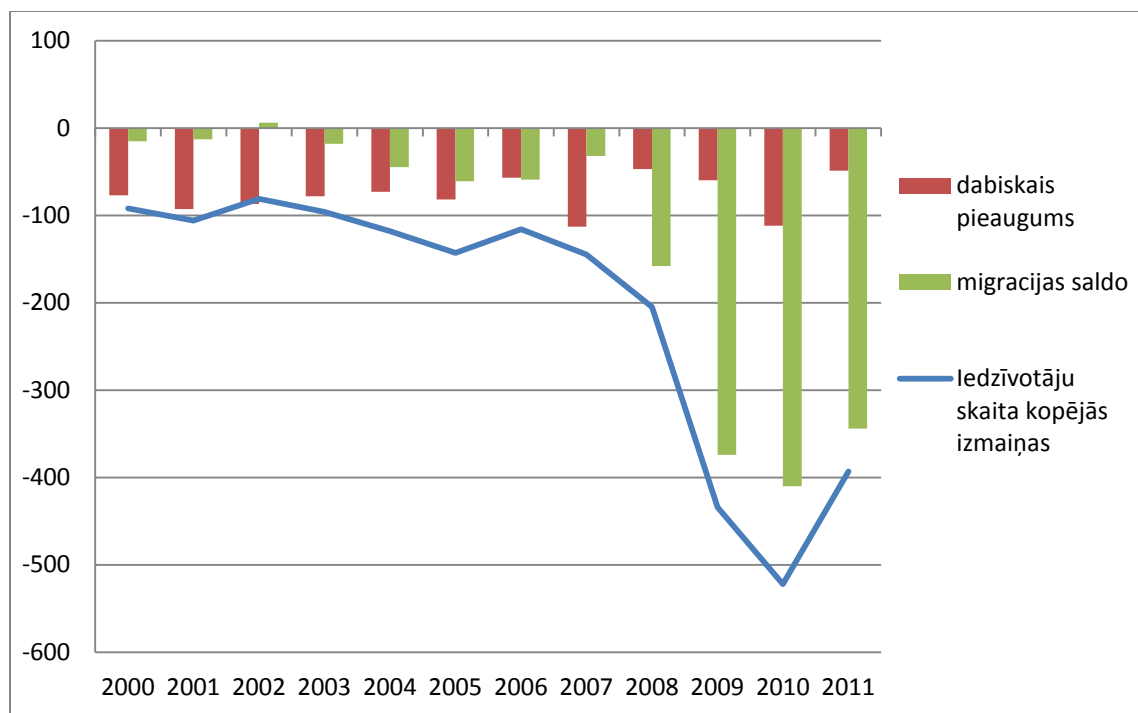
Kopumā Latvijā sākot ar 1991.gadu dzimstības rādītāji strauji samazinās. No 1999. līdz 2008.gadam ir vērojama tendence dzimušo skaitam pieaugt ar nelieliem kritumiem 2001. un 2004.gadā. Līdzīga tendence vērojama arī Cēsu novadā – no 2000.gada dzimstības rādītāji katru gadu nedaudz palielinās un sākoties ekonomiskajai krīzei 2008.gadā, dzimstība atkal strauji samazinās. Lai arī periodā līdz 2008.gadam dzimstība pieaug, tomēr kopējais dabīgais pieaugums, lielās mirstības dēļ, nerasniedz pozitīvu rādītāju. Kopā no 2000. līdz 2011.gadam iedzīvotāju skaits negatīva dabīgā pieauguma rezultātā ir samazinājies par 764 iedzīvotājiem.

Grafiks Nr. 4 Dabīgais pieaugums Cēsu novadā 2000 - 2011

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Dzīvi dzimušie un mirušie Cēsu novadā; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Analizējot kopējo iedzīvotāju skaita izmaiņu cēloņus, secināms, ka lielākā ietekme ir negatīvais dabīgais pieaugums, tomēr arī migrācijas saldo Cēsu novadā ir negatīvs. Pozitīvs migrācijas saldo (emigrācija mazāka kā imigrācija) ir bijis 2002.gadā.

Grafisk Nr.5 Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori Cēsu novadā 2000 - 2011

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori novados

Migrācijas avoti tiek iedalīti iekšējā (Latvijas mērogā) un ārējā migrācija (starptautiskā). Būtiskākais negatīvās migrācijas cēlonis Cēsu novadā ir lielā ārējā migrācija, iedzīvotājiem pārceloties uz dzīvi ārpus Latvijas.

Savukārt pēc pieejamajiem Centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā iekšējās migrācijas plūsmas galvenokārt saistās ar diviem virzieniem – Rīga/ Pierīga un Vidzemes reģions (Valmiera un robežpašvaldības). Ja migrācijas saldo Vidzemes reģiona ietvaros ir ar pozitīvu tendenci, tad saistībā ar Rīgas un Pierīgas reģionu, tā ir negatīva. 2010.gadā iebrucēju skaits no Vidzemes reģiona bija 263 cilvēki, savukārt izbraucēji no Cēsu novada uz citām Vidzemes reģiona pašvaldībām – 207 (saldo +57), savukārt imigrācijas no Rīgas un Pierīgas pašvaldībām Cēsu novadā 2010.gadā bija 102 cilvēki, savukārt no Cēsīm šajā virzienā emigrēja 169 cilvēki (saldo - 67).

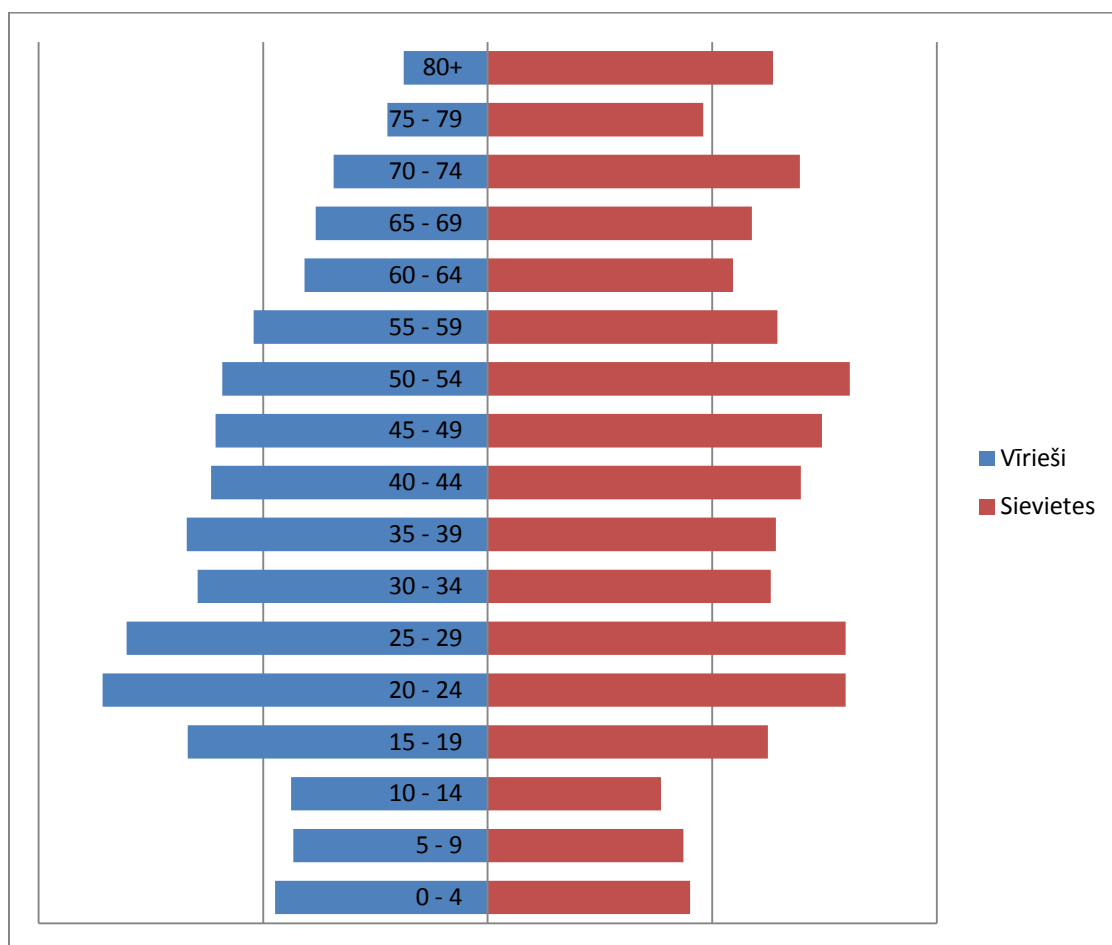
Iedzīvotāju struktūra

Demogrāfiskās izmaiņas parādās arī vecumstruktūrā. Dati par garāku laika periodu pieejami par Cēsu pilsētu, kurus apskatot, secināms, ka pēdējo desmit gadu laikā bērnu līdz 15 gadiem īpatsvars iedzīvotāju struktūrā Cēsīs katru gadu samazinās, pat tajos gados, kad dzimstības līmenis palielinājās. Savukārt virs darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars līdz 2010.gadam samazinājās, bet pēdējos gados sāk pieaugt.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
līdz darbspējas vecumam	15,98	15,93	15,32	14,71	14,22	13,72	13,73	13,41	13,39	13,43
darbspējas vecumā	60,05	60,68	61,91	62,87	63,98	65,02	65,58	66,06	65,5	65,06
pēc darbspējas vecuma	23,97	23,39	22,77	22,42	21,8	21,26	20,69	20,54	21,11	21,51

Tabula Nr. 1 Iedzīvotāju vecumsastāvs pa gadiem (%) Cēsu pilsētā 2003. – 2012.

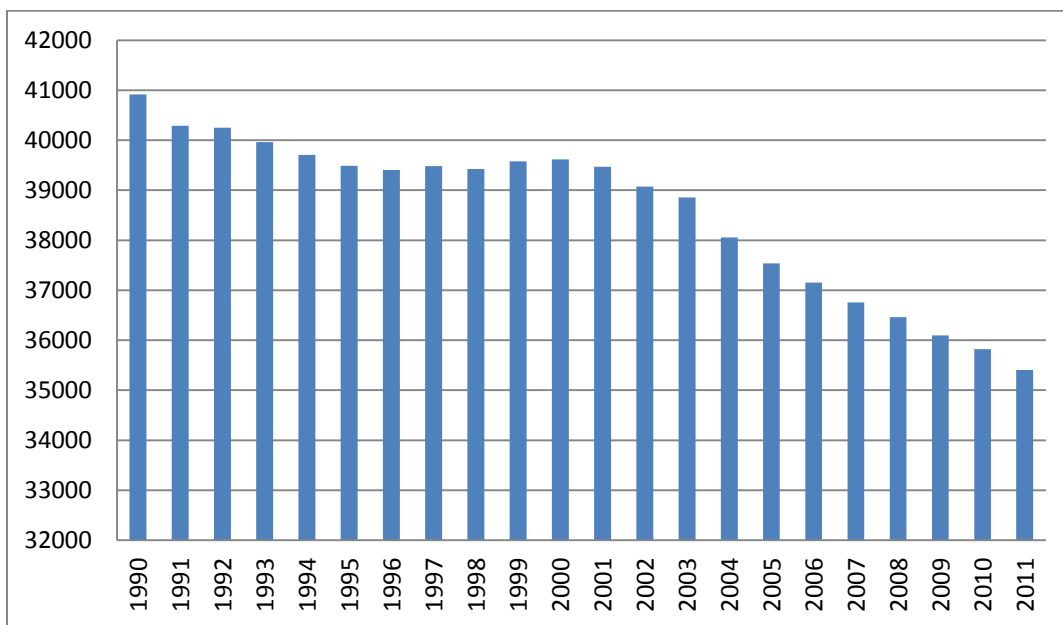
Dati: Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistrs www.pmlp.gov.lv; Darbspējas vecuma struktūra pašvaldībā; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Grafiks Nr.6 Dzimuma un vecuma struktūra Cēsu novadā uz 01.01.2011.

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv;

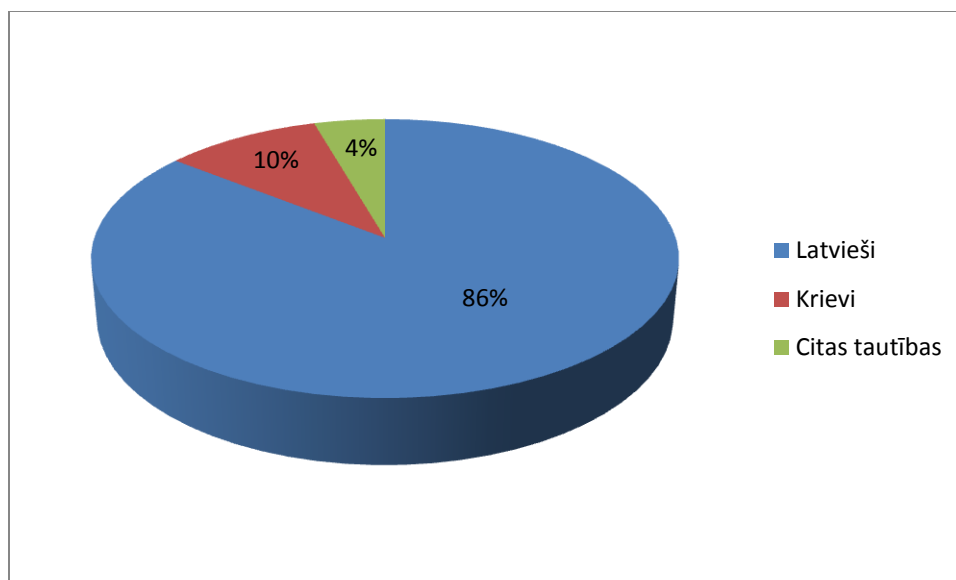
Ņemot vērā, ka Cēsu novada ikdienas ritms ir cieši saistīts arī ar blakus teritorijām, būtiski ir vērtēt arī procesus Cēsu ietekmes areālā. Kā redzams grafikā Nr.7 būtiskas iedzīvotāju skaita izmaiņas ir notikušas arī šajās teritorijās. Lai arī ekonomiskās augšupejas laikā, Cēsu pierobežas teritorijas par dzīves vietu izvēlējās samērā liels iedzīvotāju skaits, tomēr izteiktā ārējā migrācijas un negatīvais dabīgais pieaugums būtiski ietekmēja iedzīvotāju skaita samazinājumu – no 2000.gada iedzīvotāju skaits Cēsu novada ietekmes areālā ir samazinājies par apmēram 4000.

Grafiks Nr. 7 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu novada ietekmes zonā 1990 - 2011

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju skaits novados gada sākumā; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Vēsturiski Cēsu novada iedzīvotāju struktūra pēc to tautības ir bijusi diezgan viendabīga un arī pēdējos gados situācija nav mainījusies 2012.gadā 86% no iedzīvotājiem ir latvieši, 10% krievu tautības un 4% citu tautību pārstāvji.

Grafiks Nr.8 Iedzīvotāju etniskais sastāvs Cēsu novadā

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju etniskais sastāvs novados gada sākumā; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Pēdējos gados, valsts politika ir bijusi atvērta pret trešo valstu pilsoņiem iegādājoties īpašumus Latvijā un iegūstot pastāvīgas uzturēšanās atļauju valstī. Arī Cēsu novadā pēdējos trīs gados ir vērojama interese, pārsvarā no austrumu valstīm, iegādāties īpašumus. Tomēr salīdzinot ar kopējo iedzīvotāju skaitu, izmaiņas iedzīvotāju etniskajā struktūrā šobrīd ir nebūtiskas.

Secinājumi:

Iedzīvotāju skaits Cēsu novadā un tā ietekmes areālā pēdējos 10 gados ir strauji samazinājies un tam ir tendence novērot. Šie faktori būtiski ietekmē un nākotnē ietekmēs Cēsu novada attīstības tempus. Nozīmīgākais iedzīvotāju skaita samazināšanās cēlonis ir negatīva ārējā (starptautiskā) migrācija un zemā dzimstība.

Saskaņā ar Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenārijiem (turpmāk tekstā Vidzemes scenāriji), tiek prognozēta arī turpmāka iedzīvotāju skaita samazināšanās, palielinot spiedienu sociālajā budžetā un migrantu nozīmi tautsaimniecībā. Ņemot vērā Cēsu novada labvēlīgo ģeogrāfisko novietojumu – 100 km attālumā no Rīgas – un Cēsu pilsētas kā novada dzinējspēka nozīmi, īstenojot mērķtiecīgu attīstības politiku, ir iespēja samazināt iedzīvotāju aizplūšanas tendenci.

Mainoties iedzīvotāju struktūrai – iedzīvotāju novecošanās, imigrācija, turpmāk Cēsu novadam jāpievērš uzmanība veselības un veco ļaužu aprūpes pakalpojumiem un integrācijas jautājumiem.

1.2. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība

Uzņēmējdarbība

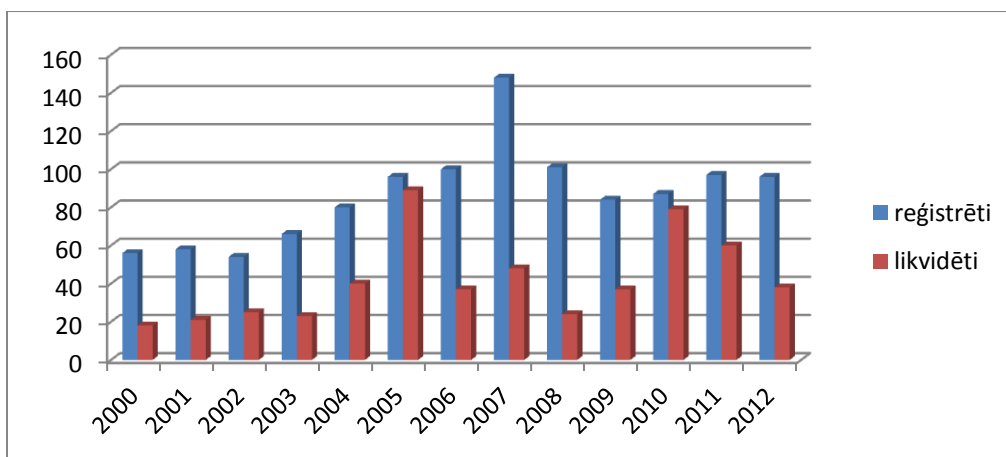
Uzņēmējdarbības attīstību gan Latvijā, gan Cēsu novadā lielākoties nosaka uzņēmējdarbības ārējās vides faktori:

- ekonomiskie (inflācija, bezdarbs, iedzīvotāju pirktspēja, utt.),
- sociālie, kultūras un demogrāfiskie — iedzīvotāju sociālā piederība, kultūras
- līmenis, iedzīvotāju skaita pieaugums, iedzīvotāju nacionālā struktūra utt.);
- tehnoloģiskie — jaunu ražošanas un sakaru tehnoloģiju attīstība, zinātnes un
- tehnikas attīstība;
- politiskie — valsts ārējā politika, attiecības ar citām valstīm, ekonomiskā un
- politiskā situācija pasaulē;
- tiesiskie — šie faktori ietver mijiedarbību starp uzņēmumu un valdību vai
- likumdevējiem; likumdošana, nodokļu politika.

Bez iepriekš nosauktajiem faktoriem svarīgi faktori ir novada teritoriālais izvietojums, kā arī nepieciešamo resursu (cilvēkresursu, dabas resursu, atbilstošas infrastruktūras, pārvaldes un finanšu resursu) pieejamība un kvalitāte.

Uzņēmējdarbības aktivitāte

Pēc Valsts Ieņēmumu dienesta (turpmāk tekstā VID) datiem uz 01.01.2012. Cēsu novadā ir reģistrēti 1628 uzņēmumi, no kuriem 1395 uzņēmumi reģistrēti Cēsu pilsētā, savukārt 233 uzņēmumi Vaives pagastā. Uz 1000 iedzīvotājiem 2012.gadā Cēsu novadā ir reģistrēti 94 uzņēmumi. Lai arī uzņēmumu dibināšana ir aktīva un pēdējos gados pēc krīzes aktivitāte pieaug, tomēr ir arī ļoti liels likvidēto uzņēmumu skaits, piemēram, 2010.gadā reģistrēti tika tikai par 8 uzņēmumiem vairāk nekā likvidēti.

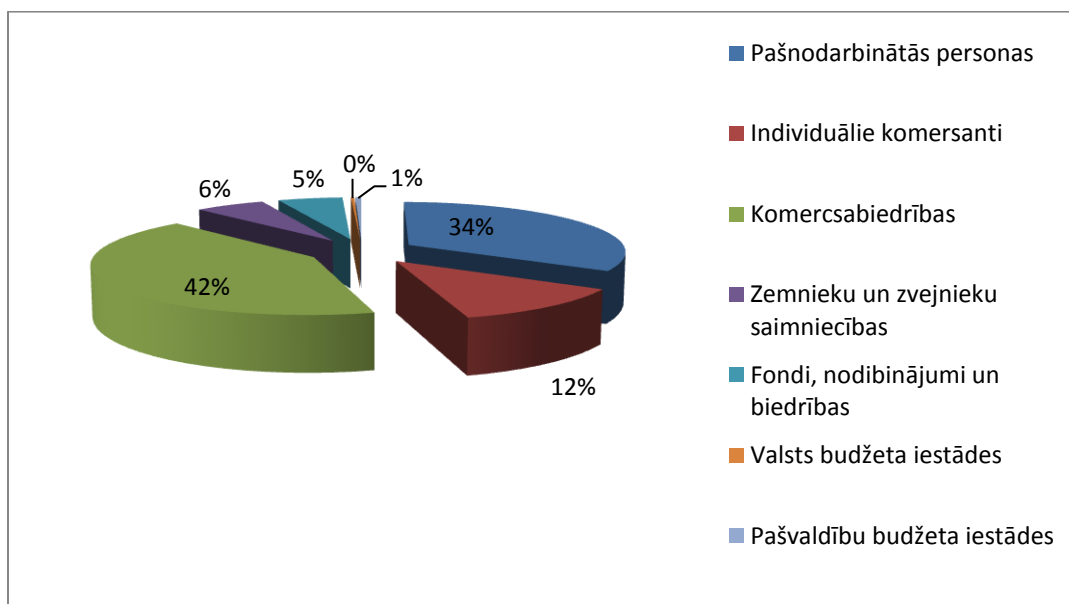

Grafiks Nr.9 Reģistrēto un likvidēto uzņēmumu dinamika Cēsu novadā 2000. – 2012.

Dati: Lursoft www.lursoft.lv; Uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika

Uzņēmumu struktūra

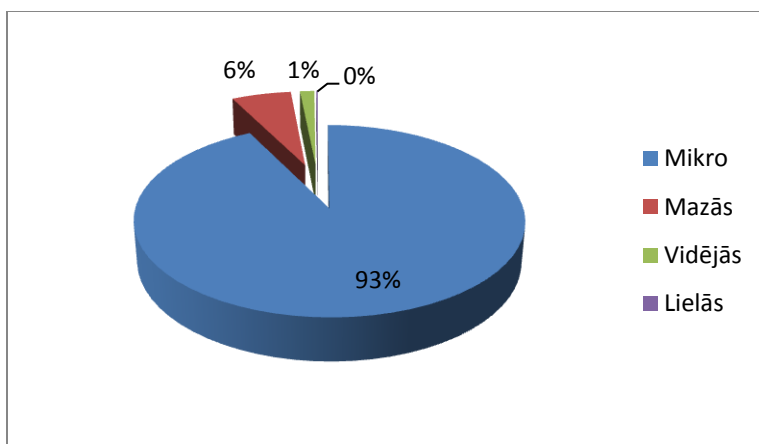
Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2011.gadā darbojās 1427 ekonomiski aktīvi uzņēmumi, kas ir 72 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem un ir augstāks rādītājs nekā Latvijā – 69 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem. Lielākā daļa no ekonomiski aktīviem uzņēmumiem ir komercsabiedrības un vienu trešdaļu sastāda pašnodarbinātās personas, kas Cēsīs ir izteikti vairāk kā citās līdzīgās pašvaldībās. Periodā no 2009. – 2011. gadam ir samazinājies individuālo komersantu skaits, bet pieaudzis komercsabiedrību un zemnieku saimniecību skaits.

Grafiks Nr.10 Cēsu novada ekonomiski aktīvo uzņēmumu sadalījums pēc to formas 2011.gadā, %
 Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Ekonomiski aktīvās statistikas vienības statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados.

Lai arī reģistrēto un ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits ir salīdzinoši liels, tomēr tikai 607 uzņēmumi, kas ir 37% no reģistrēto uzņēmumu kopskaita, savā uzņēmumā ir reģistrējuši darba ņēmējus.

93% no ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem, kas reģistrēti Cēsu novadā ir mikro uzņēmumi, kuros nodarbina līdz 9 darbiniekiem vai gada apgrozījums ir līdz 1,4 miljoniem, mazie uzņēmumi ir 6%, kur darbinieki ir no 10 līdz 49 vai gada apgrozījums ir līdz 35,1 miljonam un tikai 1 % ir vidējie un lielie uzņēmumi, kas kopā ir 21 uzņēmums.

Grafiks Nr.11 Ekonomiski aktīvās statistikas vienības Cēsu novadā pēc to lieluma 2011.gadā
Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības pa lieluma grupām statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados.

Pašvaldības aktivitātes uzņēmējdarbības vides attīstībai

Ar mērķi piesaistīt ārvalstu investīcijas un jaunus uzņēmumus Cēsu novada, Cēsu novada pašvaldība ir noslēgusi sadarbības līgumu ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru. Pēdējo trīs gadu laikā, kopš pašvaldībai ir cieša sadarbība ar LIAA, ir izskatīti un sagatavoti piedāvājumi apmēram 15 interesentiem, kas izskata iespēju attīstīt uzņēmumu Latvijā un Cēsīs. Sadarbības rezultātā Cēsu novadā nav nobāzējies neviens no interesentiem, kam iemesli ir dažādi:

- salīdzinoši mazais iedzīvotāju skaits, kas ir potenciālais darbaspēks;
- atbilstošu ražošanas vai pakalpojumu ēku trūkums;
- privātpašumā esošu īpašumu/ēku sarežģītās īpašumtiesības;
- augstākās izglītības iestādes trūkums, u.c.

Sākot ar 2005.gadu novada pašvaldība ir sagatavojusi piedāvājumu par pašvaldības īpašumiem, kas piemēroti ražošanas attīstībai, un piedāvājusi potenciālajiem investoriem jaunu uzņēmumu veidošanai vai esošu attīstībai. Šādā veidā pašvaldība ir nodevusi nomā ar apbūves tiesībām un daļu vēlāk atsavinājusi 7 īpašumus, kuros ir izveidoti jauni un attīstīti esoši uzņēmumi. Daļa iznomāto īpašumu vēl ir attīstības stadijā.

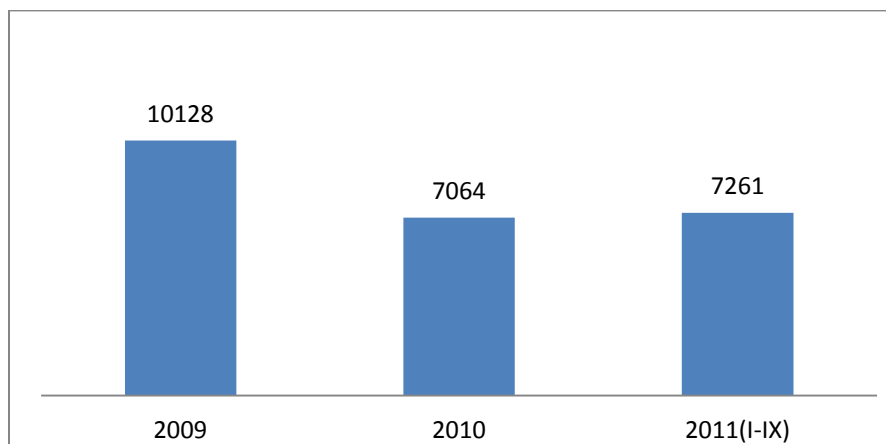
2010.gadā tika apstiprinātas izmaiņas pašvaldības saistošajos noteikumos par nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumiem, paredzot atvieglojumus arī uzņēmējiem, kas saglabājuši darba vietas un investējuši uzņēmuma attīstībā. 2012.gadā atlaidei pieteikušies un atlaidi saņēmuši 4 uzņēmēji, kuriem piešķirta atlaide 1789,22 LVL kopsummā.

No 2010.gada pašvaldība uzsāka tradīciju sveikt nozīmīgākos Cēsu novada uzņēmumus 8 dažādās nominācijās, tādējādi godinot un izceļot uzņēmumus, kas iegulda inovācijās, ir sociāli atbildīgi, nes Cēsu vārdu ārpus novada robežām, u.c.

Sākot ar 2012.gada augustu pašvaldībā ir izveidota amata vienība uzņēmējdarbības speciālists, kura galvenie amata pienākumi ir piesaistīt ārvalstu tiešās investīcijas un sniegt atbalstu vietējo uzņēmēju attīstībai.

Nodarbinātība

2011.gadā Cēsu novadā bija reģistrētas 7261 darba vietas, kas ir par 28% mazāk kā 2009.gadā, bet par 200 darba vietām vairāk kā 2010.gadā. Ekonomiskās krīzes rezultātā Cēsu novadā darba vietu skaits samazinājās dramatiski, tomēr kopš 2011.gada ir vērojama tendence darba vietu skaitam atkal pieaugt.

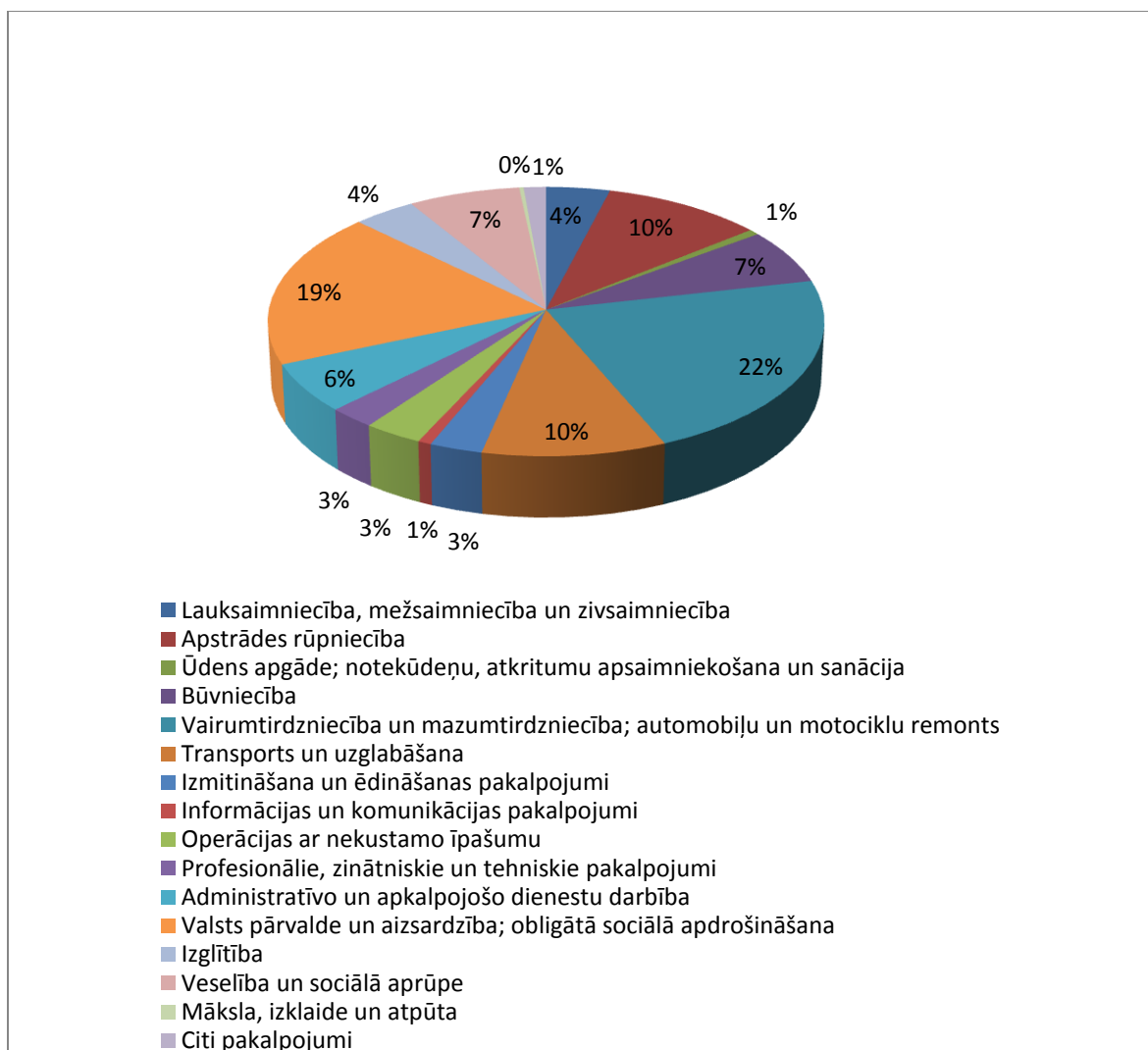

Grafiks Nr.12 Darba vietu skaits Cēsu novadā pa gadiem;

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Nodarbināto skaits Cēsīs un Cēsu novadā (2009.-2011. g. vidēji mēnesī); Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Pēc centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā 61% no Cēsīs nodarbinātajiem strādā privātajā sektorā un 39% strādā sabiedriskajā sektorā, kas valsts un pašvaldību iestādes un to kapitālsabiedrības.

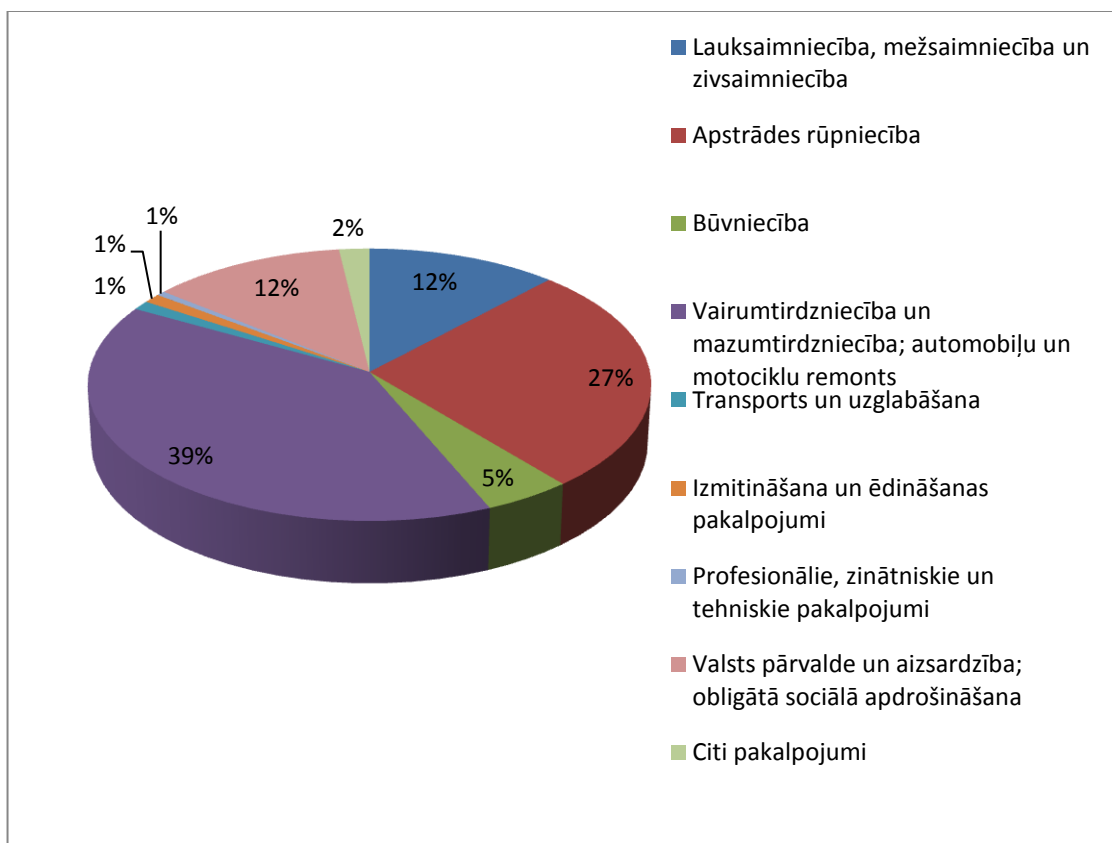
Sadalījumā pa nozarēm visvairāk darba vietas 22% ir tirdzniecībā, 19% valsts pārvaldē un aizsardzībā. Tad seko apstrādes rūpniecība un transporta jomas ar 10% no visām darba vietām katrā jomā. Salīdzinoši maz darba vietu – tikai 3% ir izmitināšanas un ēdināšana pakalpojumu jomā, ņemot vērā, ka šīs ir cieši saistītas jomas ar tūrismu, kas Cēsu novadā ir viens no attīstības virzieniem.

Grafiks Nr.13 Cēsu novadā nodarbināto skaits % pa nozarēm 2011.gadā

Dati: Centrālā statistikas pārvalde, www.csb.gov.lv, Nodarbināto skaits Cēsīs un Cēsu novadā 2011. g. vidēji mēnesī; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Analizējot darba vietu sadalījumu tikai Vaives pagastā, tad redzamas būtiskas atšķirības. Vaives pagastā lielāko darba vietu skaitu 39% nodrošina tirdzniecības uzņēmumi, savukārt apstrādes rūpniecībā darba vietu skaits ir 27% un lauksaimniecībā 12% no visām darba vietām pagastā. Valsts pārvalde un aizsardzība darba vietu struktūrā aizņem 12%.

Grafiks Nr.14 Darba vietas Vaives pagastā pa jomām 2011.gadā

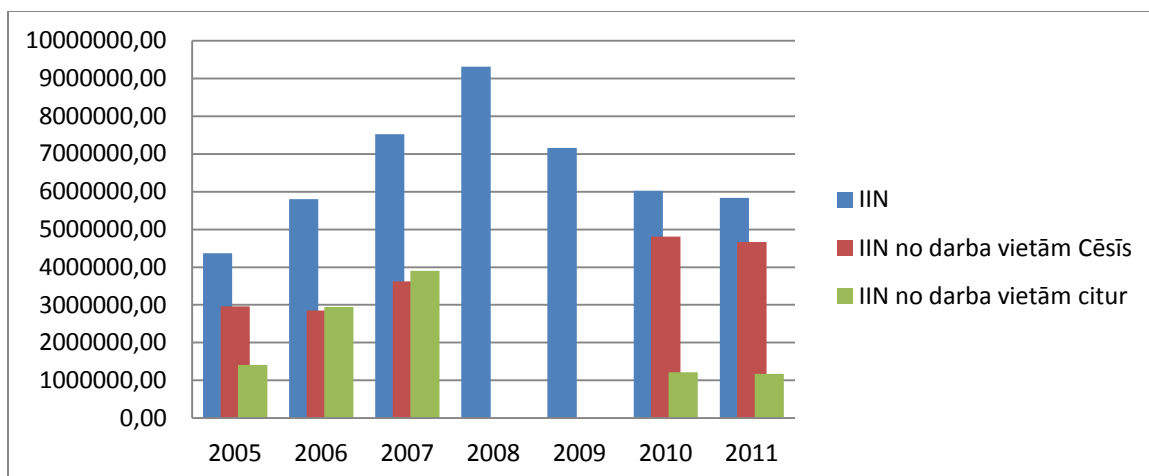
Dati: Centrālā statistikas pārvalde, www.csb.gov.lv, Nodarbināto skaits Cēsīs un Cēsu novadā 2011. g. vidēji mēnesī; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Ekonomiskās krīzes iespaidā 2010.gadā arī Cēsu novadā krasi samazinājās darba vietu skaits (par 2867 darba vietām). 2011.gadā vērojams neliels darba vietu skaita palielinājums – par 197 salīdzinot arī iepriekšējo gadu. Salīdzinot 2011. un 2009.gada statistiku par darba vietām Cēsu novadā, redzams, ka vislielākais darba vietu skaita samazinājums skāra mākslas un izklaides, izglītības, ūdensapgādes un būvniecības jomas, savukārt lauksaimniecības un mežsaimniecības, administratīvo dienestu darbības jomās darba vietas 2011.gadā ir vairāk kā 2009.gadā.

Nozare	Samazinājums %	Pieaugums %
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība		8,96
Apstrādes rūpniecība	19,50	
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	56,25	
Būvniecība	53,68	
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	26,25	
Transports un uzglabāšana	17,57	
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	32,12	
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	20,00	
Operācijas ar nekustamo īpašumu	10,24	
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	24,79	
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība		30,58
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	10,61	
Izglītība	75,80	
Veselība un sociālā aprūpe	13,05	
Māksla, izklaide un atpūta	82,91	
Citi pakalpojumi	30,61	

Tabula Nr.2 Darba vietu skaita samazinājums, Cēsu novadā 2011.gadā attiecībā pret 2009.gadu
Dati: Centrālā statistikas pārvalde, www.csb.gov.lv; Nodarbināto skaits Cēsīs un Cēsu novadā (2009.-2011. g. vidēji mēnesī); Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Analizējot Cēsu iedzīvotāju darba iespējas un kur cēsnieki strādā, tika izmantota statistika par iedzīvotāju ienākuma nodokli. Izvērtējot šos datus ir redzamas būtiskas atšķirības iedzīvotāju ienākuma nodokļa struktūrā starp pirmskrīzes laika periodu un pēc krīzi. No 2006.gada būtiski pieauga nodokļu ieņēmumi, kas tika iekasēti no darba vietām, kas atrodas ārpus Cēsu novada, kas galvenokārt ir Rīgas reģions un Valmiera sasniedzot līdz pat 52% no iekasētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Tas izskaidrojams ar to, ka palielinājās tā iedzīvotāju daļa, kas par savu darba vietu izvēlējušies Rīgu vai Valmieru un ar to, ka Rīgā darba samaksa ir vidēji augstāka nekā Cēsīs. Savukārt 2010.gadā proporcija ir krasi atšķirīga un pamatienākumi veidojas no Cēsu novadā reģistrētajām darba vietām – 80%.

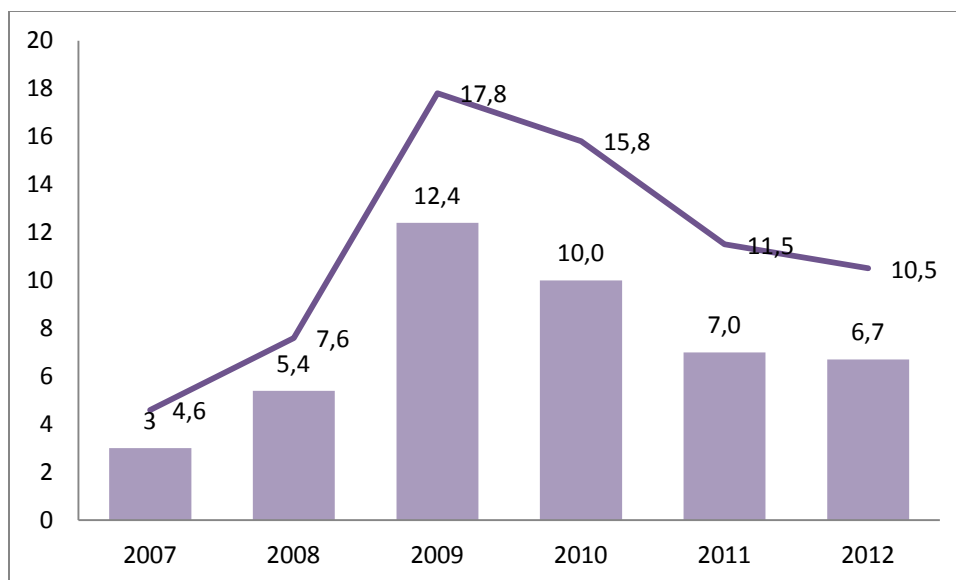

Grafiks Nr.15 Iekasētais Cēsu novadā deklarēto iedzīvotāju ienākuma nodoklis sadalījumā pa darba vietām, pa gadiem

Dati: Valsts ieņēmumu dienests; Iedzīvotāju ienākuma nodoklis sadalījumā pa darba vietām; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Analizējot bezdarba radītājus, redzams, ka sākot ar 2008.gadu, kas sakrīt ar ekonomiskās krīzes sākumu, Cēsu novadā paaugstinās bezdarbnieku skaits, kas 2009.gadā sasniedz 12,4% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. 2010.gadā bezdarba līmenis samazinās, kas saistāms ar ekonomikas stabilizēšanos, uzņēmējdarbības aktivizēšanos un saistīts arī ar ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, kuri pazaudēja darbu Cēsīs, aizplūšanu, meklējot darba iespējas citur.

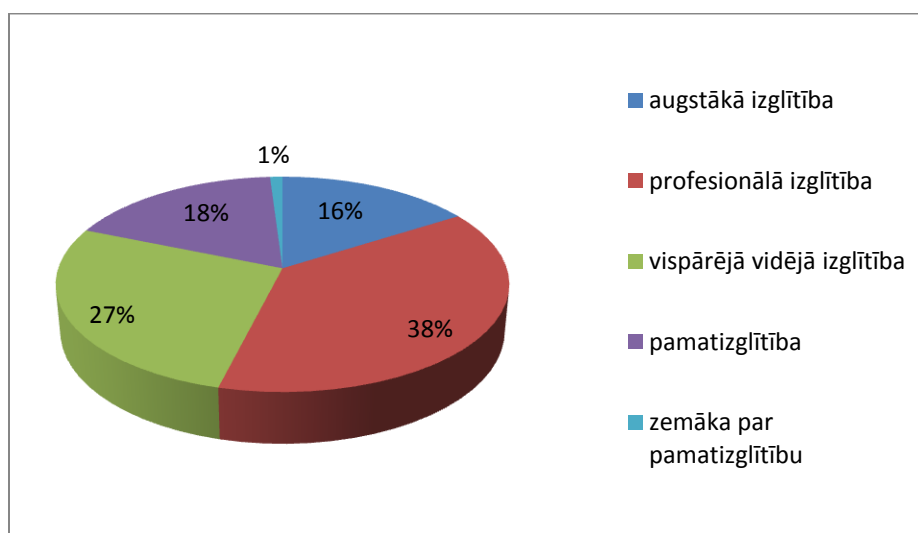
Salīdzinot bezdarba līmeni Cēsu novadā un Latvijā vidēji, Cēsīs bezdarba līmenis nemainīgi ir mazāks kā vidēji Latvijā, kas skaidrojams ar salīdzinoši labāku ekonomisko situāciju nekā attālākās Latvijas pašvaldībās un tuvumu Rīgai, kas Cēsu iedzīvotājam ir alternatīva Cēsu darba tirgum.

Grafiks Nr.16 Bezdarba līmenis Cēsu novadā un Latvijā %, pa gadiem

Dati: Nodarbinātības valsts dienests, www.nva.gov.lv; Bezdarbnieku skaits sadalījumā pa pilsētām un novadiem; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Sadalījumā pa vecuma grupām, redzams, ka proporcionāli lielāks bezdarbs ir pirmspensijas vecuma grupās. Pēdējos trīs gados būtiski ir palielināties bezdarbnieku jauniešu un bezdarbnieku pirmspensijas vecumā skaits, savukārt pēc iegūtās izglītības lielākais skaits 38% bezdarbnieku ir ar profesionālo izglītību un 27% ar vispārējo vidējo izglītību.

Grafiks Nr.17 Bezdarbnieku skaits sadalījumā pēc iegūtās izglītības %, 2012.gadā

Dati: Nodarbinātības valsts aģentūra, www.nva.gov.lv; bezdarbnieku skaits sadalījumā pa izglītības līmeņiem; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Iedzīvotāju aptaujas un diskusiju rezultāti

Apkopojot iedzīvotāju aptaujas rezultātus jautājumos par ekonomisko situāciju Cēsīs, redzams, ka runājot par Cēsu ekonomiskās situācijas izmaiņām pēdējo 12 mēnešu laikā, viedokli, ka tā ir uzlabojusies, pauda 15,6% respondentu, savukārt 38,7% aptaujas dalībnieku uzskata, ka tā ir nedaudz vai ievērojami pasliktinājusies. Visbiežāk (42,3% gadījumu) tika pārstāvēts viedoklis, ka ekonomiskā situācija pilsētā nav mainījusies. Optimistiskāk Cēsu iedzīvotāji prognozēja pilsētas ekonomiskās situācijas attīstību nākamā 12 mēnešu laikā. Pozitīvu (Cēsu ekonomiskā situācija nākamā 12 mēnešu laikā uzlabosies) prognozi sniedza 26,9%, negatīvu – 18,2% respondentu. Visbiežāk (44,3% gadījumu) aptaujas dalībnieki pauda viedokli, ka ekonomiskā situācija Cēsīs paliks bez izmaiņām. Aptaujas rezultātu analīze respondentu grupās, kas izveidotas pēc dažādām sociāli demogrāfiskajām pazīmēm (vecums, dzimums, ienākumu līmenis utt.), atklāj, ka salīdzinoši pozitīvāk Cēsu attīstību vērtē jaunieši (līdz 24 gadu vecumam) un finansiāli nodrošinātākie iedzīvotāji.

Savukārt vērtējot nodarbinātības iespējas, šī joma ir tā, kuru iedzīvotāji vērtējuši viskritiskāk un pētījuma rezultāti ļauj apgalvot, ka bezdarbs un jaunu darbavietu radīšana ir prioritāri risināmā problēma Cēsu novadā. Vairāk nekā trīs ceturtdaļas (77,9%) aptaujas dalībnieku pauda neapmierinātību ar nodarbinātības iespējām Cēsīs. Pētījuma rezultāti iezīmē tendenci – jo zemāks ir respondentu ienākumu līmenis uz vienu ģimenes locekli mēnesī, jo lielāks ir to aptaujas dalībnieku skaits, kurus nodarbinātības iespējas Cēsīs neapmierina.

Salīdzinot šos rezultātus ar aptauju, kas tika veikta 2007.gadā, 2011.gadā nodarbinātības iespējās Cēsīs vērtētas ievērojami kritiskāk. Ja 2007.g. ar nodarbinātības iespējām apmierināti bija 44% aptaujāto, tad šogad vairs tikai 16,8% respondentu. Šie rezultāti, protams, saistīti ar krasi atšķirīgajām ekonomiskajām situācijām 2007. Un 2011. gadā.

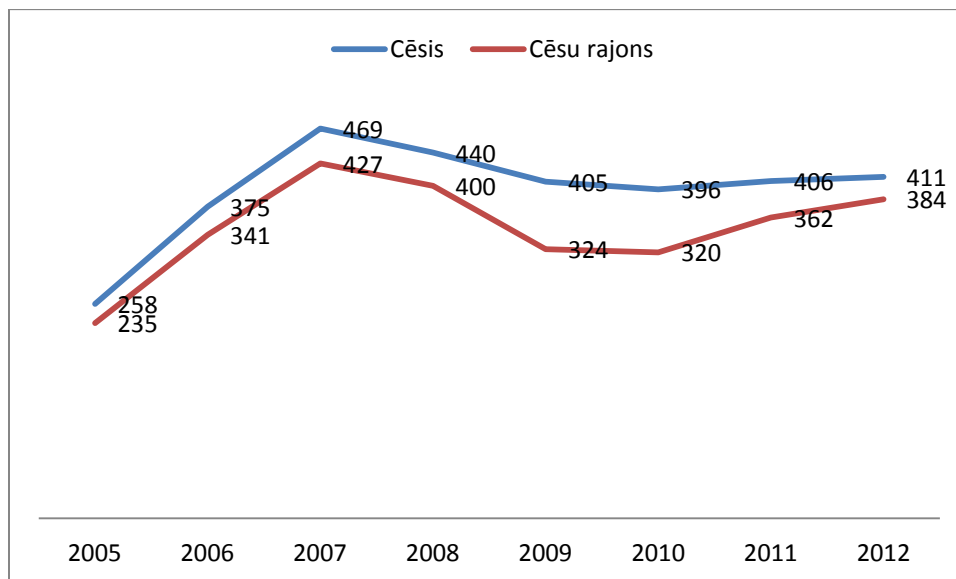
Jautājot iedzīvotājiem, kuras teritorijas būtu attīstāmas kā prioritāras, kā galvenā (53.5% respondentu) tika minētas rūpniecības teritoriju attīstība.

Izaicinājumi:

- darba vietu skaita palielināšana;
- industriālo zonu attīstība;
- koordinēta un mērķtiecīga uzņēmējdarbības jomas attīstība;
- sadarbības sekmēšana starp uzņēmējiem un uzņēmējiem un atbalsta institūcijām.

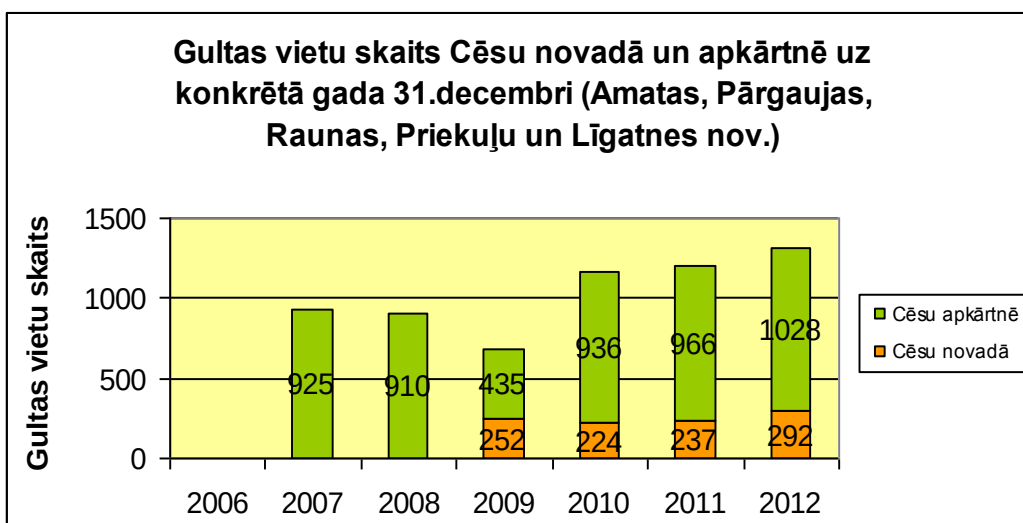
1.3. Tūrisms

Cēsu novada kultūrvides un dabas vide ir galvenie priekšnosacījumi tūrisma attīstībai novadā. Kultūrvēsturiskais mantojums, kultūras aktivitātes, dabas teritorijas un aktīvās atpūtas iespējas ir galvenie tūrisma resursi Cēsu pašvaldībā. Katru gadu tiek paplašināts tūrisma pakalpojumu un produktu klāsts un arī tūristu skaits pieaug. Tūrisma nozari būtiski ietekmēja 2008.gada ekonomiskā krīze, kad dramatiski samazinājās tūristu skaits, tomēr pēdējo divu gadu laikā ir atkal vērojama tūristu pieaugums Cēsīs.

Grafiks Nr.18 Tūristu skaits Cēsu novadā un Cēsu rajonā, tūkstošos, pa gadiem
 Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs, Tūristu skaits Cēsīs un bijušajā Cēsu rajonā

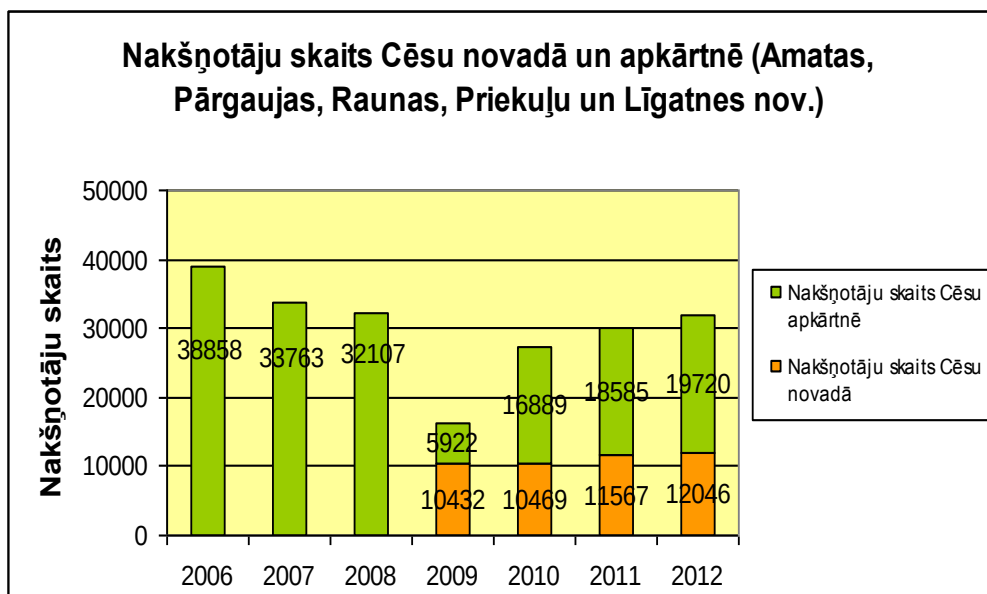
No tūristu nakšņošanas iespējam Cēsīs ir pieejamas gan viesnīcas, gan hosteļi, gan viesu mājas, gan kempingi, 2012.gadā piedāvājot 292 gultas vietas. Gultasvietu skaits Cēsīs pēdējos gados pieaug, tomēr kopumā pilsētā trūkst viesnīcu un hosteļu, it sevišķi vasaras sezonā, kad novadā ir plašs kultūras aktivitāšu piedāvājums.

Grafiks Nr.19 Gultas vietu skaits Cēsu novadā un apkārtnē (Amatas, Pārgaujas, Raunas, Priekuļu un Līgatnes novados) pa gadiem

Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs, Gultas vietu skaits Cēsu novadā un apkārtnē uz konkrētā gada 31.decembri

Nakšņotāju skaits pēc krīzes periodā, kad 2009.gadā sasniedza viszemāko rādītāju, ik gadu pamazām pieaug.

Grafiks Nr.20 Nakšņotāju skaits Cēsu novadā un apkārtnē (Amatas, Pārgaujas, Rauna, Priekuļu un Līgatnes novados) pa gadiem

Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma aģentūra; Nakšņotāju skaits Cēsu novadā un apkārtnē (Amatas, Pārgaujas, Rauna, Priekuļu un Līgatnes novados)

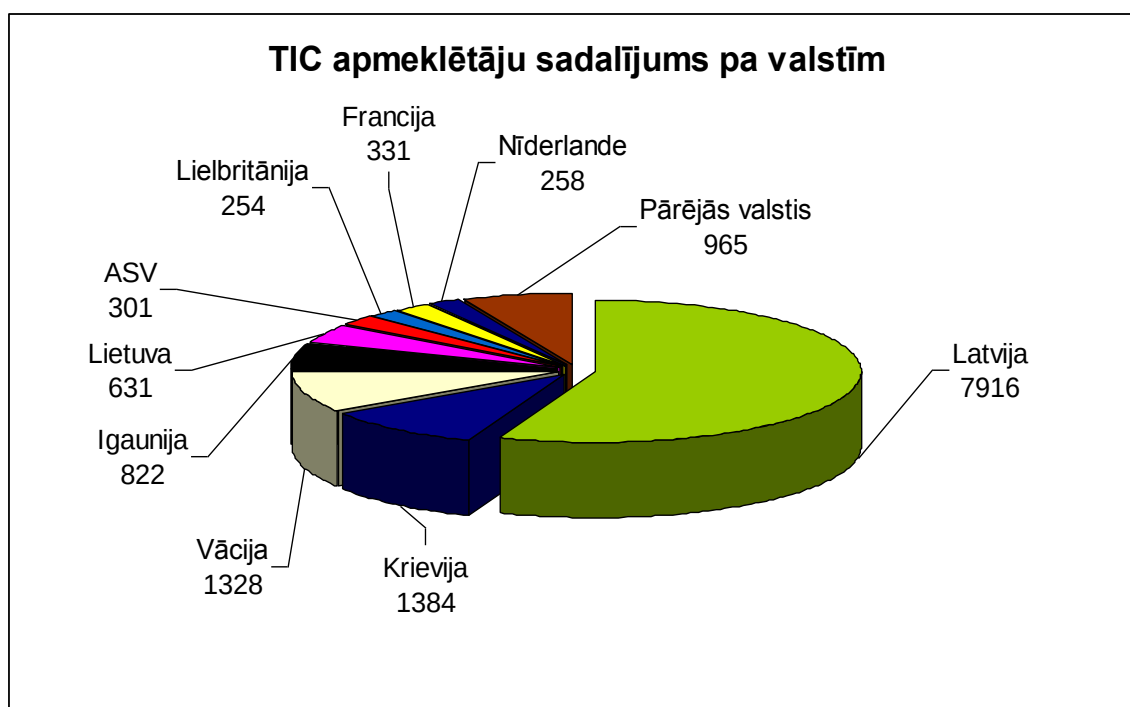
Tūristu apmeklētākie objekti saistīti ar kultūrvēsturisko mantojumu, aktīvās atpūtas aktivitātēm un dabas objektiem, kā arī kultūras pasākumi.

<i>Tūristu piesaistes objekts</i>	<i>2012</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>
Cēsu Pils komplekss	79311	64810	62823	70672
Bērnu Zinātnes centrs Z(in)oo	14280	3226		
Žagarkalns	50000	60000	75000	55000
Ozolkalns	30000	45000	50000	50000
Zvārtes iezis	9189	10422	15550	11424
Āraišu arheoloģiskais muzejparks	15098	15507	11639	10949

Tabula Nr.3 Apmeklētākie tūrisma objekti Cēsu novadā un tā apkārtnē pa gadiem
Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma aģentūra; Apmeklētākie tūrisma objekti Cēsu novadā un tā apkārtnē pa gadiem

Apmeklētākie kultūras pasākumi pēdējos gados ir Cēsu Mākslas festivāls, Muzeju nakts un Cēsu pilsētas svētki kopā šajos pasākumos pulcinot ap 30 500 apmeklētāju.

Tūristi Cēsu novadā galvenokārt viesojas no citām Latvijas vietām, un no ārvalstu tūristiem visplašākais apmeklējums ir no Vācijas un Krievijas. Pēdējos gados nozīmīgi pieaudzis tūristu skaits no Krievijas un arī turpmāk prognozējums, ka tūristu skaitam no Austrumu kaimiņiem ir potenciāls pieaugt.

Grafiks Nr.21 Tūrisma informācijas centra apmeklētāju sadalījums pa valstīm 2012.gadā

Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs; TIC apmeklētāju sadalījums pa valstīm

Nozīmīgs solis tūrisma attīstībai Cēsu novadā ir iesaistīšanās Gaujas Nacionālā parka tūrisma klastera izveidošanā un attīstībā.

Izaicinājumi:

- Jaunu tūrisma piesaistes objektu un pakalpojumu attīstība;
- Uz tūristiem vērsta marketinga attīstība;
- Pakalpojumu servisa kvalitātes paaugstināšana.

1.4. Infrastruktūra

Ielu un ceļu infrastruktūra, transports

Cēsu novads ir un tā centrs ir labi sasniedzams, Vaives pagastu šķērso starptautiskas nozīmes autoceļš Rīga – Veclaicene, savukārt novada centrs Cēsis ir vienlīdz labi sasniedzams gan no autoceļa Rīga – Veclaicene, gan autoceļa Inčukalns – Valka. Novads ir labi sasniedzams arī reģionālā kontekstā – Cēsu pilsētu ar Valmieru savieno valsts nozīmes autoceļš Limbaži – Cēsis, ar Madonu – valsts autoceļš Cēsis – Madona. Novada iekšienē Vaives pagasta teritoriju ar novada centru Cēsīm savieno 2.šķiras autoceļš Cēsis – Bānūži, kas šķērso visu Vaives pagasta teritoriju un ir tā galvenā transporta dzīsla. Vaives pagasta teritoriju šķērso arī 2.šķiras autoceļi Gūģeri – Rīdzene un Drusti – Dzērbene – Skujene.

Novada sasniedzamību no ārpuses un galvenos iekšējos savienojumus, nodrošina valsts uzturēti ceļi, savukārt mazākas nozīmes novada teritoriju savstarpēju savienojamību nodrošina pašvaldības ceļi Vaives pagastā un ielas Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemos. Pašvaldības ceļu kopgarums ir 99.19 km, bet ar asfaltbetona segumu klāti ir tikai 0.97 km, pārējie ceļi ir ar grants vai uzlabotas grunts segumu. Pašvaldības autoceļi ir sadalīti trīs kategorijās A, B un C, kur A – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina satiksmi starp apdzīvotajām vietām vai savieno apdzīvotas vietas ar augstākas nozīmes autoceļu tīklu – 20.46 km, B – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina piebraukšanu ne mazāk kā trīs viensētām vai zemnieku saimniecībām, kurās dzīvo pastāvīgi visu gadu – 77.03 km, C – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina piebraukšanu pie īpašumiem, kuros cilvēki pastāvīgi nedzīvo vai, kas nodrošina piebraukšanu pie mazāk kā trīs viensētām vai zemnieku saimniecībām – 1.7 km. Ielu kopgarums Vaives pagasta ciemos ir 2,05 km.

Cēsu pilsētas ielu kopējais garums ir 123, 01 km, no tā 47% ir ar asfaltbetona segumu, 1,2% ar bruģa segumu, 47.8% ir ar grants, grunts vai šķembu segumu, savukārt 4% ir neizbūvētas ielas. Pilsētā ir viens tilts un divi ceļu pārvadi ar kopējo garumu 5.14 km.

Sākot ar 2004.gadu Cēsu pilsētā tiek īstenota mērķtiecīga galveno ielu sakārtošanas programma. Laika periodā no 2007.gada pilsētas ielu sakārtošana ir bijusi viena no pašvaldības prioritātēm un maģistrālo ielu sakārtošanā ir ieguldīti būtiski līdzekļi – 4,6 milj. Ls un ir noslēgts līgums par vēl viena miliona ieguldīšanu tranzītielas – Gaujas ielas sakārtošanā 2013.gadā. Līdz ar to šobrīd Cēsis ir sakārtotas lielākā daļa galveno ielu, kas nodrošina ne tikai ērtu pārvietošanos pa pilsētu, pilsētas iedzīvotājiem, bet arī pilsētas pakalpojumu izmantotājiem no apkārtnējiem novadiem un tūristiem.

Lai arī pēdējos gados ielu rekonstrukcijai ir atvēlēti nozīmīgi līdzekļi, tomēr ielu kopējais stāvoklis pilsētā ir tikai nedaudz uzlabojies, lielākā daļa pilsētas nozīmes ielu, kas nodrošina satiksmi starp pilsētas teritorijām un nodrošina piekļuvi uzņēmumiem vai dzīvojamajām mājām, ir sliktā tehniskā stāvoklī. Lai uzlabotu uzņēmējdarbības vides pievilcību nepieciešams sakārtot ielas, kas atrodas uzņēmējdarbības zonās – industriālās teritorijas un pilsētas centrs – Cēsu Vecpilsēta.

Vaives pagastā pēdējos 10 gados ir rekonstruēts salīdzinoši nedaudz ceļi un ielas. Vaives pagasta Rīdzenes ciemā 2010.gadā tika sakārtota galvenā iela investējot 53 000 Ls, 2009.gadā izmantojot novadu veidošanas dotāciju, tika sakārtoti daži kritiskākie pašvaldības ceļu posmi. Lielākas investīcijas ir veiktas valsts 2.šķiras Cēsis – Bānūži ceļa posmā Cēsis – Krīvi, asfaltējot daļu ceļa posma no Cēsīm līdz Krīviem. Vaives pagastā ceļu tīkls ir pietiekami plašs, lai nodrošinātu ērtu sasniedzamību ar novada centru Cēsīm un galvaspilsētu Rīgu, tomēr ceļu kvalitāte pārsvarā ir sliktā vai avārijas stāvoklī un ierobežo iedzīvotāju un uzņēmēju pārvietošanās iespējas pagasta teritorijā ziemas, pavasara un rudens sezonās.

Cēsu pilsēta ir sasniedzama arī ar vilcienu maršrutā Cēsis Valka. Pilsētas centrā atrodas IV klases stacija, kas nodrošina preču un kustību un pasažieru pārvadājumus. Pilsētā ir divas dzelzceļa pārbrauktuves un viens dzelzceļa pārvads. Vienlīmeņa dzelzceļa pārbrauktuves būtiski traucē satiksmes kustībai, tāpat bīstama ir dzelzceļa šķērsošana iedzīvotājiem. Pilsētā atrodas viena

gājējiem labiekārtota dzelzceļa šķērsošanas vieta pie dzelzceļa stacijas. Perspektīvā paredzēts veidot dzelzceļa pārvada būvniecība Valmieras ielā un Ata Kronvalda ielas turpinājumā, savienojot pilsētas rietumu un austrumu daļu.

Novada teritorijā velociņi ir attīstīti tikai pilsētas teritorijā, rekonstruējot maģistrālās ielas, tiek veidoti apvienotie gājēju un velociņi, kas nodrošina drošu velokustību. Pilsētā ir izvietotas arī norādes zīmes, kas palīdz orientēties velobraucējiem – tūristiem un Cēsis ir iekļautas velotūrisma maršrutos, kas iet caur pilsētā. Nākotnē nepieciešams aizvien popularizēt pārvietošanos pilsētā ar velosipēdiem, paplašināt velociņu tīklu un veidot jaunus savienojumus ar tuvumā esošajiem ciemiem Vaives pagastā un blakus novados.

Ūdenssaimniecība

Cēsu novadā centralizētā ūdensapgāde un kanalizācija ir nodrošināta Cēsu pilsētā, savukārt Vaives pagasta Rīdzenes un Krīvu ciemos daļēji ir nodrošināta centralizētā kanalizācija un ūdensapgāde. Cēsu pilsētā centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina pašvaldības SIA „Vinda”, savukārt Vaives pagasta centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina Vaives pagasta pārvalde.

Pilsētā ir divas neatkarīgas ūdensapgādes sistēmas – viena apkalpo Cēsu pilsētas lielāko daļu, bet otra Cīrulīšu rajonu. Abās sistēmās lieto pazemes ūdeni, kuru iegūst no četrām lieljaudas artēziskām akām, ar kopējo debetu 417 m³/h. Pilsētas ūdens attīrīšanas iekārtas atklātas 2001.gadā. Iekārtu jauda 10 200 m³/d un ūdens pēc attīrīšanas atbilst ES un Sabiedrības veselības aģentūras prasībām un kritērijiem. Ūdensvada tīkla kopgarums ir apmēram 72 km. Lielākā daļa cauruļu ir no ķeta un tērauda, jaunākās caurules ir no plastmasas. Ūdensvada cauruļvadi ir izbūvēti laika posmā no 1949.gada. atsevišķās ielās cauruļvadu tehniskais stāvoklis ir ļoti slikts. Precīzs cauruļvadu stāvoklis un tīklu noslogotība ir noteikta veicot korodivitātes izpēti un modelējot ūdensvada tīklu. Pamatojoties uz izpētes datiem tiek īstenots ISPA projekta, kura ietveros tiek veikta ūdensvada rekonstrukcija un strupceļu likvidēšana ūdensvadā. Centralizētā kanalizācijas sistēma Cēsīs pašlaik apkalpo apmēram 82% no pastāvīgiem iedzīvotājiem. Cēsīs galvenokārt ir pašteses saimnieciskās kanalizācijas tīkli ar kopējo garumu 52,2 km.

2013.gadā tiks noslēgts Cēsu pilsētas ūdenssaimniecības attīstības projekta III kārtā, kuras ietvaros 90% pilsētas iedzīvotāju ir nodrošināta pieeja centralizētajam ūdensvadam un kanalizācijas tīkliem. Cēsu pilsētas ūdenssaimniecības attīstības ietvaros pilsētas centralizētajai kanalizācijai ir pieslēgti arī Priekuļu novada Priekuļu ciema tīkli un SIA „Vinda” ir pārņēmusi Priekuļu novada Jāņmuižas ciema ūdenssaimniecības tīklus un to apkalpošanu. Nākotnē paredzama Priekuļu novada Dukuru ciema un Amatas novada Agras ciema pievienošana pilsētas ūdenssaimniecības tīkliem.

Vaives pagastā centralizēto ūdensgūtni nav, pagasta Rīdzenes un Krīvu ciemos daļa mājoķļu ir pievienota centralizētām ūdens apgādes sistēmām, bet ūdens ieguve notiek decentralizēti, izmantojot vai nu vairākus vai atsevišķus urbumus. Individuālajā ūdens apgādē lauku viensētās

vai nelielos ciemos izmanto raktās grodu akas vai urbumus. Centralizētie notekūdeņi ciemu teritorijās tiek attīrīti pārsvarā bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, kuras strādā slikti un tām nepieciešama rekonstrukcija. 2011.gadā ir sagatavots un 2013.gadā plānots īstenot Rīdzenes un Krīvu ciema ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projekts, paredzot rekonstruēt attīrīšanas iekārtas un sakārtojot ūdens un kanalizācijas tīklus.

Atkritumu apsaimniekošana

Cēsu novadā atkritumu apsaimniekošana notiek saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem, Cēsu novada saistošajiem noteikumiem un Ziemeļvidzemes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006. – 2013. gadam. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Cēsu novada teritorijā veic viens operators - SIA ZAOO. Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemos tiek nodrošināta dalītā atkritumu savākšana un Cēsu pilsētā darbojas divi dalītās atkritumu savākšanas punkti, kas strādā ļoti labi un iedzīvotāji aktīvi nodod dalītos atkritumus. Katru gadu atkritumu savākšanas sistēma novadā tiek attīstīta un modernizēta. 2011.gadā tika uzsākta modernu atkritumu urnu izbūve Cēsu pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kvartālos, kas veido estētiskāku vidi un ērtāku atkritumu savākšanu.

Enerģētika

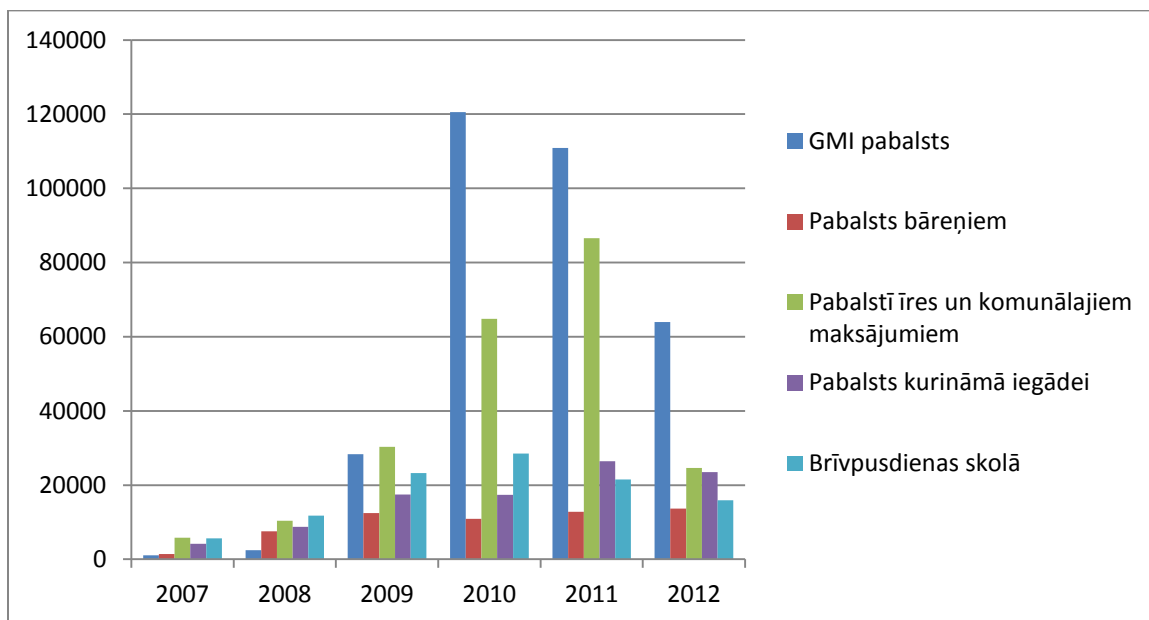
Cēsu novadā elektrotīklus uztur VAS „Latvenergo” Ziemeļu elektriskie tīkli un pēdējos gados elektrotīkli Cēsu novadā tiek mērķtiecīgi sakārtoti un attīstīti. Cēsu pilsētā ir veikti centra elektrotīklu modernizācija pārejot no tīkliem ar 6 kV spriegumu uz 10kV spriegumu. Būtiskākās problēmas elektroenerģijas pieejamībā Cēsu pilsētā ir, nepietiekamas elektroenerģijas jaudas, kas it sevišķi ietekmē jaunu objektu attīstību un jaunu ražošanas uzņēmumu izveidošanu un esošo kapacitātes palielināšanu. Turpmākajos gados nepieciešama mērķtiecīga elektrotīklu un elektroenerģijas jaudu sakārtošana industriālajās teritorijās, veidojot pievilcīgas teritorijas ražošanas attīstībai. Vaives pagastā

1.5. Sociālā vide un veselība

Sociālā palīdzība un pakalpojumi

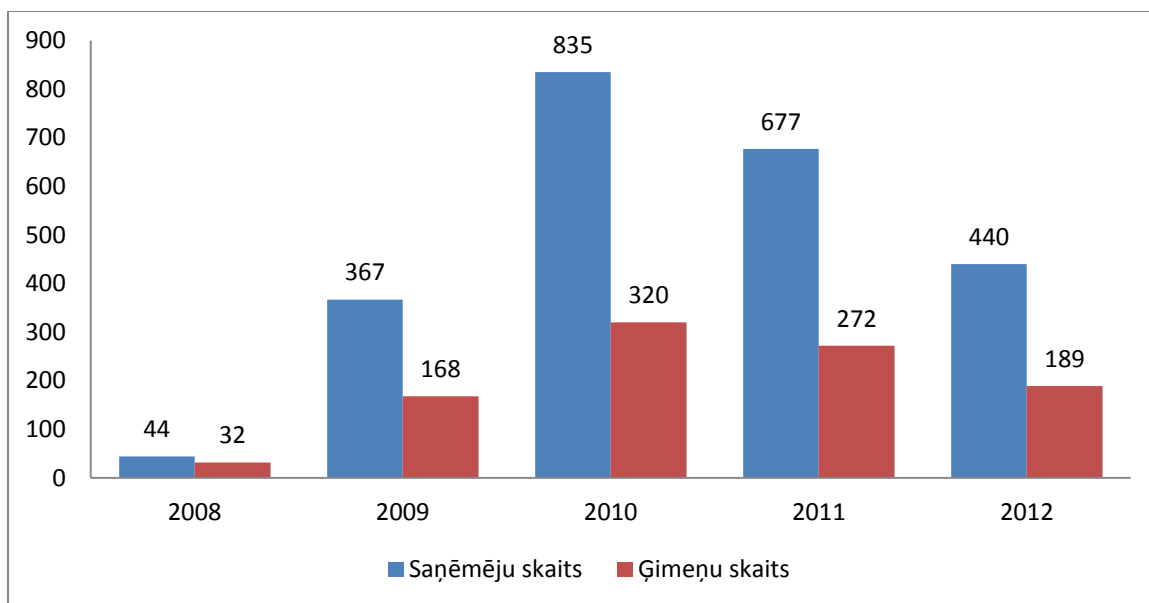
Sociālās palīdzības darbu koordinē un sociālos pakalpojumus Cēsu novadā sniedz pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests” un tās struktūrā izveidotās četras nodaļas – Administratīvā nodaļa, Ģimenes atbalsta nodaļa, Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām un Saimnieciskā nodaļa. Aģentūrā darbojas vairāki dienas centri – Saules taka, kas piedāvā mērķtiecīgu brīvā laika pavadīšanu bērniem un jauniešiem no sociālā riska ģimenēm un Invalīdu rehabilitācijas dienas centrs, kas piedāvā aktivitātes cilvēkiem ar invaliditāti. Sociālais dienests piedāvā arī Mājas aprūpes biroja pakalpojumus.

Analizējot sociālo vidi Cēsu novadā, redzams, ka ekonomiskā krīze, kas iesākās 2008.gadā, būtiski ietekmēja arī sociālo situāciju Cēsu novadā, kas visnopietnāk iedzīvotājus skāra 2010.gadā, kad Sociālā dienesta izsniegto pabalstu apjoms pieauga 4.3 reizes, bet pabalstu saņēmēju skaits pieauga 2,2 reizes.

Grafiks Nr.22 P/A „Sociālais dienests” izsniegto pabalstu apjoms pa gadiem
Dati: Pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”, Pabalstu izlietojums pa gadiem

Galvenie pabalstu veidi, kurus sniedz pašvaldība ir Garantētais minimālais ienākums (turpmāk tekstā GMI) un pabalsts īres un komunālajiem maksājumiem. Sākot ar 2009.gadu GMI saņēmēju skaits pieaug, 2010.gadā sasniedzot lielāko pabalstu saņēmēju skaitu un līdz ar to nozīmīgāko sociālo spriedzi novadā. 2011.gadā pabalstu saņēmēju skaits sāk samazināties, tomēr tas ir saistīts ne tikai ar ekonomiskās situācijas nelielu uzlabošanos, bet galvenokārt ar ekonomiskās emigrācijas vilni iedzīvotājiem pārceļoties uz citām pilsētām vai valstīm, kur darba iespējas ir lielākas.

Grafiks Nr.23 GMI pabalsta saņēmēju un ģimeņu skaits pa gadiem

Dati: P/A „Sociālais dienests”, Pabalstu saņēmēju skaits; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Arvien lielāku uzmanību Sociālais dienests pievērš sociālo pakalpojumu klāsta paplašināšanai un līdzdalības pasākumiem, sociālo pabalstu saņēmējiem ar mērķi mazināt pabalstu saņēmēju pieradumu pārtikšanai no pabalstiem un pabalstu saņēmēji nepazaudētu sociālās prasmes un darba iemaņas.

Veselība

Veselības aprūpes pakalpojumus Cēsu novadā nodrošina pašvaldības SIA „Cēsu klīnika”, ģimenes ārstu prakses un privātprakses sniedzot dažādus medicīniskus pakalpojumus. IA „Cēsu klīnika” ir 24 stundu neatliekamās palīdzības lokālā daudzprofilu slimnīca, kura kā patstāvīga kapitālsabiedrība darbojas kopš 2010.gada 1.janvāra, kad tā pārņēma visu labo pieredzi un tradīcijas no pašvaldības aģentūras „Cēsu rajona slimnīca”. SIA „Cēsu klīnika” ir Cēsu novada pašvaldībai piederoša kapitālsabiedrība. Cēsu klīnika ir ierindota augstākā līmeņa lokālo slimnīcu grupā. Klīnika nodrošina 24 stundu neatliekamo palīdzību, stacionāro un ambulatoro ārstēšanu, sniedzot iedzīvotājiem stacionāro veselības aprūpi akūto un hronisko slimību gadījumā, kā arī nodrošina speciālistu ambulatori konsultatīvo palīdzību. Cēsu klīnika savus pakalpojumus sniedz Cēsu klīnikas pamatēkā Slimnīcas ielā 9, Cēsīs, Veselības aprūpes centrā, bijušajā poliklīnikā Palasta ielā 15, Cēsīs, un Limbažu filiālē Jaunā ielā 1, Limbažos. Gan pēc valsts finansējuma apjoma (līgums ar Veselības norēķinu centru VNC), gan pēc veiktā darba apjoma (apkalpoto pacientu skaits) SIA "Cēsu klīnika" ir lielākā lokālā daudzprofilu slimnīca Latvijā. Klīnikas pacienti pamatā ir vēsturiskā Cēsu rajona iedzīvotāji, kā arī pieguļošo novadu iedzīvotāji no Limbažu, Valkas un Rīgas rajoniem.

2010. gadā stacionārā ārstēti 6 724 pacienti, sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus saņēmuši vairāk kā 80 tūkstoši pacientu un medicīniskās mājas aprūpes pakalpojumi nodrošināti

124 pacientiem. 2011. gadā stacionārā ārstēti 5 097 pacienti, sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus saņēmuši: konsultācijas 55 295 pacienti; izmeklējumi, ambulatorās procedūras 81 176 pacientiem. Medicīniskās mājas aprūpes pakalpojumi nodrošināti 778 pacientiem. 2012. gadā stacionārā ārstēti 5 653 pacienti. Ambulatori apkalpoti 48 724 pacienti.

SIA Cēsu klīnikai ir izstrādāt attīstības projekts, kas paredz esošo korpusu rekonstrukciju, jauna ambulatorā korpusa būvniecību un teritorijas labiekārtošanu. No 2010. – 2012. Cēsu klīnikā tika īstenots projekts: "Stacionāra infrastruktūras uzlabošana SIA "CĒSU KLĪNIKA" operāciju blokā un diagnostikas nodaļā kvalitatīvas ārstēšanas un efektīvas saimniekošanas nodrošināšanai", kura ietvaros tika:

- veikta renovācija un rekonstrukcija operāciju zālē ar pirms operāciju un pēc operāciju nodaļām;
- piegādāts ārstniecības procesam nepieciešamais aprīkojums;
- veikta renovācija un rekonstrukcija diagnostiskās izmeklēšanas struktūrvienībā, kura nodrošina ārstniecisko procesu, diagnostiskas, laboratoriju un pacientu funkcionēšanas novērtēšanu;
- nodrošināta pieejamība personām ar funkcionāliem traucējumiem.

Cēsu novadā uz iedzīvotāju skaitu ir pietiekams ģimenes ārstu prakšu skaits - 15. Vairāki ģimenes ārsti ir apvienojušies un izveidojuši vienotu pacientu apkalpošanas sistēmu, pieņemot pacientus Bērzaies ielā 16/18. Citi ģimenes ārsti un ārsti – speciālisti pacientus apkalpo atsevišķās prakšu telpās. Cēsīs darbojas četras ārstniecības zobārstniecības iestādes un seši sekundāro ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji (t.sk. Cēsu klīnika). Pēdējos gados Cēsīs ir samazinājies ārstu speciālistu skaits un līdz ar to dažu speciālistu pakalpojumus iedzīvotāji ir spiesti meklēt ārpus Cēsīm – Valmierā, Rīgā, u.c. Vaives pagastā pašvaldība nodrošina feldšerpunktu, kuru izmanto ģimenes ārsti, kas apkalpo arī Vaives pagastu.

Uzsverot veselību un veselīga dzīvesveida nozīmi Cēsu iedzīvotāju ikdienā, pašvaldības aģentūrā „Sociālais dienests” 2012.gadā tika izveidots amats vienība – Sabiedrības veselības speciālists, kas koordinē jautājumus, kas saistīti ar veselības aprūpi pašvaldībā un organizē dažādus veselīgu dzīvesveidu veicinošus pasākumus, un veicina iedzīvotāju zināšanas par profilaktiskiem pasākumiem un veselības uzlabošanu.

Izaicinājumi:

- sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju sociālo prasmju saglabāšana un attīstīšana;
- fokusa maiņa no sociāliem pabalstiem uz sociālo palīdzību;
- kaunu atbalsta pakalpojumu attīstība un ieviešana;
- SIA „Cēsu klīnika” pakalpojumu klāsta nodrošināšana un attīstība
- veselīgas sabiedrības veidošana;
- ģimeņu stiprināšana, veidojot mērķtiecīgu ģimeņu atbalsta sistēmu

1.6. Mājoklis

Cēsu novadā mājokļi galvenokārt var tikt iedalīti trīs daļās – ģimenes mājas, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un sociālās dzīvojamās mājas. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā 2009.gadā pavisam reģistrēti 8191 mājokļi, kas atrodas 2399 dzīvojamās ēkās. Līdz ar to secināms, ka Cēsu novadā ir 1928 ģimenes mājas ar vienu līdz diviem dzīvokļiem un 6263 dzīvokļi daudzdzīvokļu dzīvojamajās mājās.

	1 dzīvokļa	2 dzīvokļu	3 un vairāk dzīvokļu	bez dalījuma dzīvokļos	Kopā
skaits	1791	120	471	17	2399
platība (tūkst. m ²)	267,6	19,2	450,1	17,1	754

Tabula Nr.4 Dzīvojamo māju skaits un platība Cēsu novadā 2009.gadā

Dati: Centrālā statistikas pārvalde; www.csb.gov.lv; dzīvojamās mājas statistikas novados gada beigās un dzīvojamo māju kopējā platība novados gada beigās (tūkst. m²); Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Lai arī nav pieejami dati par iedzīvotāju skaitu sadalījumā pēc dzīves vietas ģimenes mājā vai daudzdzīvokļu mājā, pēc augstāk minētajiem datiem secināms, ka procentuāli lielākā daļa novada iedzīvotāju tomēr dzīvo dzīvokļos daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās.

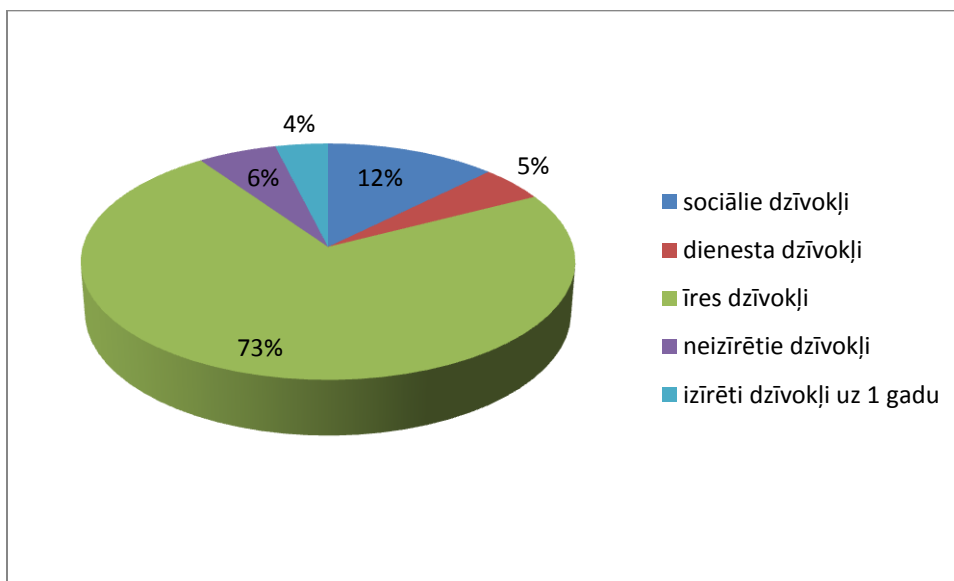
Trešajā mājokļu grupā Cēsu novadā iekļaujamās sociālās dzīvojamās mājas, kas Cēsu novadā ir Cēsu pansionāts, Profesionālās vidusskolas kopmītnes, nakts patversme un sociālās mājas. Šīs visas ēkas ir pašvaldības īpašumā un nodotas valdījumā attiecīgi Cēsu pansionātam, Cēsu Profesionālajai vidusskolai un pašvaldības aģentūrai „Sociālais dienests”.

Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanas sistēma Cēsu pilsētā ir sakārtota, tā ir nodota dzīvokļu īpašnieku rokās, kas izvēlas veidot savas māju kooperatīvās biedrības vai piesaista profesionālas apsaimniekošanas firmas. Lielāko daļu Cēsu pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimnieko SIA „CDzP”, vēl Cēsīs māju apsaimniekošanas jomā darbojas SIA „JGA” un daļu māju apsaimnieko dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās biedrības. Vaives pagastā daudzdzīvokļu mājas apsaimnieko Vaives pagasta pārvalde, tomēr jau vairākus gadus dzīvokļu īpašnieki tiek motivēti un virzīti uzņemties pašiem rūpes par savu īpašumu un veidot dzīvokļu īpašnieku kooperatīvus.

Cēsu pilsētā daudzdzīvokļu māju īpašnieki aktīvi domā un darbojas saistībā ar māju tehniskā stāvokļa un siltumnoturības uzlabošanu – tiek siltinātas mājas, veikti kāpņutelpu remontu un labiekārtoti māju pagalmi. Lai arī aktivitāte šajā jomā arvien pieaug, tomēr arī turpmākos gados nozīmīgs būs atbalsts daudzdzīvokļu ēku siltināšanai un daudzdzīvokļu māju kvartālu iekšpagalmu sakārtošanai.

Pašvaldības dzīvojamā fonda uzturēšanu un izīrēšanu organizē pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”. Pamatā pašvaldības dzīvojamais fonds tiek izmantots sniedzot palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanai kā sociālās palīdzības pakalpojums. Sociālā dienesta pārvaldībā ir piecas dzīvojamās mājas un 98 pašvaldībai piederošus un piekrītošus dzīvokļu īpašumus Cēsu pilsētā un 12 dzīvokļa īpašumus Vaives pagastā. Trīs daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas (Caunas ielā 8, Caunas ielā 7 un Caunas ielā 7A) ir labā tehniskā stāvoklī, divas no tām ekspluatācijā nodotas 2007.gadā, dzīvojamā mājai Saules ielā 23 veikti energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, bet nepieciešams iekštelpu kapitālais remonts, savukārt ēka Lenču ielā 40, ir tehniski ļoti sliktā stāvoklī un no tās 2012.gadā ir izvietoti visi iedzīvotāji un šobrīd tā netiek izmantota.

Pašvaldībai piederošo māju labiekārtotības pakāpe ir zemāka par vidējiem rādītājiem Latvijas dzīvojamā fondā. No piecām Sociālā dienesta valdījumā nodotām mājām tikai divās mājās ir atsevišķi dzīvokļi, kur īrniekam ir iespēja izmantot savu virtuvi, sanitāro mezglu, vannas istabu, pārējās mājās īrniekiem jādala virtuve, sanitārie mezgli ar citiem īrniekiem. Turklāt, trijās pašvaldībai piederošajās mājās ir kopēji ūdens, elektrības skaitītāji, līdz ar to īrnieki ir spiesti maksāt par cita īrnieka patērēto elektrību, ūdeni. Lielai daļai pašvaldības īpašumā esošajiem atsevišķiem dzīvokļiem gadiem nav veikti remontu un mainītas inženierkomunikācijas (elektroinstalācija ir bojāta, krāsnis ir izdegušas utt.).

Grafiks Nr.24 Pašvaldības dzīvojamā fonda sadalījums pēc tā izmantošanas, %
 Dati: Pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”, Sociālā dienesta valdījumā nodoto dzīvojamo telpu sadalījums, %

Lai arī pēdējos gados iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir samazinājies un pamazām, ik gadu nododot ekspluatācijā jaunas ģimenes mājas un no 2006. – 2008. gadam arī daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, pilsētā palielinās dzīvojamā platība, tomēr mājokļa īres tirgus Cēsīs ir

neattīstīts un jauniešiem vai jaunām ģimenēm, kas par savu dzīves vietu ir izvēlējušās Cēsis, ir sarežģīti atrast piemērotu mājokli. Pilsētā trūkst izīrējamu dzīvokļu vai māju, pārsvarā mājokļi tiek pārdoti, kas jauniešiem vai jaunajām ģimenēm ir lieli ieguldījumi.

Nozīmīga loma pašvaldībā ir arī sociāliem mājokļiem – pansionātam, skolēnu kopmītnēm un nakts patversmei, kas nodrošina konkrētas sabiedrības daļas nepieciešamību pēc mājokļiem noteiktā dzīves periodā.

Izaicinājumi:

- Mājokļu tehniskās kvalitātes uzlabošanas un energoefektivitātes pasākumu īstenošana;
- Daudzdzīvokļu kvartālu labiekārtošana;
- Mājokļa īres iespēju paplašināšana;
- Dienesta viesnīcu attīstība skolēniem un studentiem.

1.7. Izglītība un mūzikas izglītība

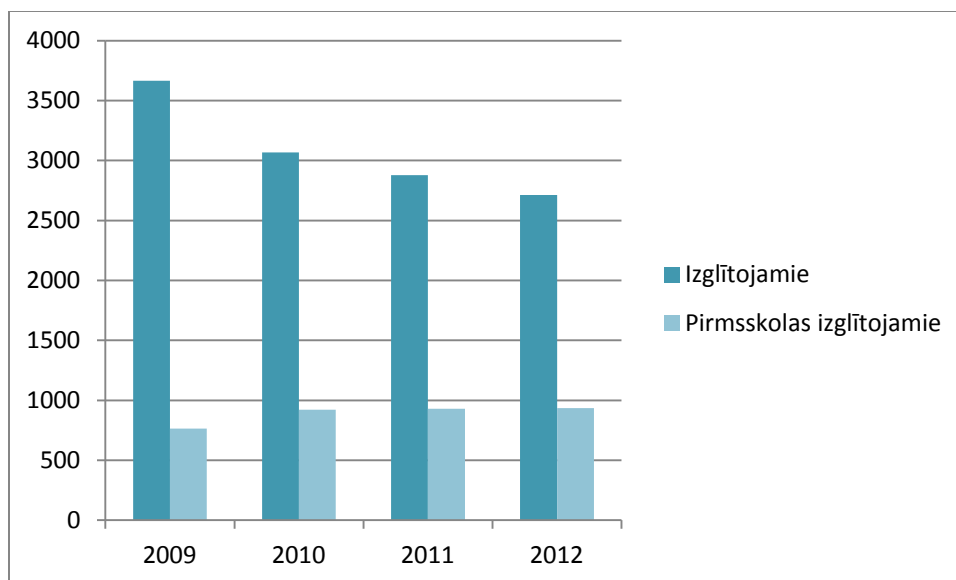
Cēsu novadā darbojas 10 vispārīgizglītojošās skolas (divas no tām Vaives pagastā), 5 pirmsskolas izglītības iestādes un četras pirmsskolas izglītības grupas vispārīgizglītojošās skolā (divas no tām Vaives pagastā) un divas vidējās profesionālās izglītības iestādes (viena no tām Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola valsts pārraudzības iestāde).

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, likvidējot Cēsu rajona padomi, Cēsu novada pakļautībā tika nodota Cēsu sanatorijas internātpamatskolas – rehabilitācijas centrs, kas piedāvā īpašus mācību apstākļus bērniem no visas Latvijas ar bronhiālās astmas un citām nespecifiskām plaušu slimībām. Skola piedāvā pirmsskolas izglītības programmu un vispārējās izglītības programmu no 1. – 9. klasei apguvi.

2011.gadā veicot profesionālo vispārējo izglītības iestāžu optimizāciju valstī, Cēsu novada pašvaldība no Izglītības Ministrijas pārņēma Cēsu Profesionālo vidusskolu ar mērķi saglabāt un attīstīt profesionālās izglītības programmas apgūstot galdnieka, namdara un elektriķa profesijas un veidot jaunas ar skolas specialitātēm saistītas izglītības programmas.

2012.gada 1.septembrī vispārīgizglītojošās skolās mācības uzsāka 2711 skolēns (par 167 izglītojamiem mazāk kā iepriekšējā mācību gadā), pirmsskolas izglītības iestādēs izglītības programmas apguva 928 bērni.

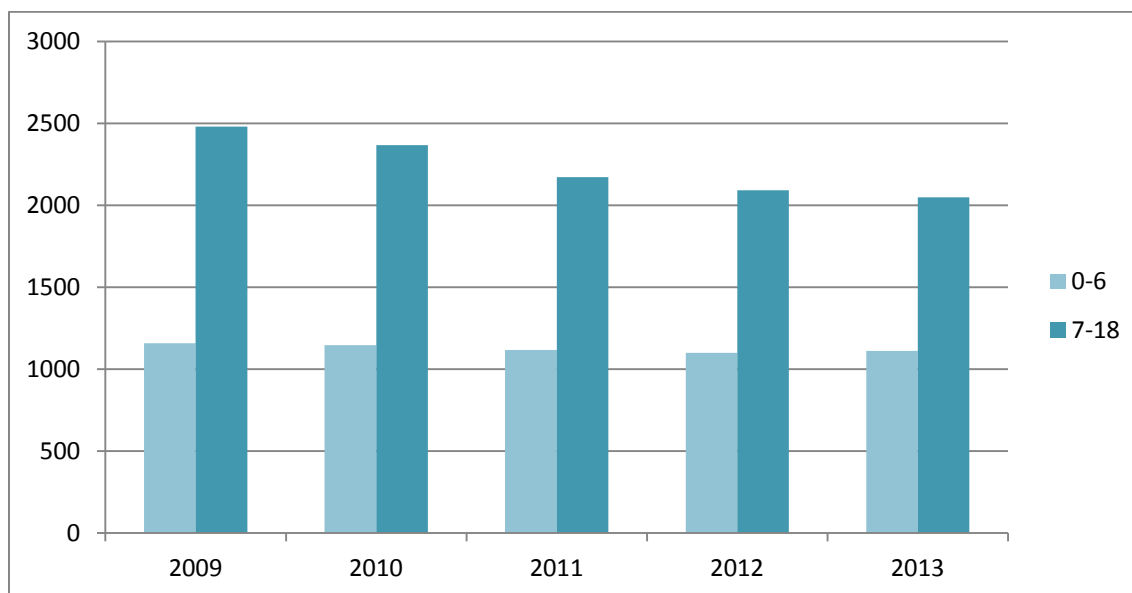
Veicot iedzīvotāju datu analīzi secināms, ka samazinoties iedzīvotāju skaitam, būtiski samazinājies arī bērnu skaits un līdz ar to arī izglītojamo skaits skolās. Kopš 2009.gada izglītojamo skaits ir krasi samazinājies, ar lielāko kritumu 2010.gadā, un kritumam stabilizējoties līdz vidēji 250 skolēniem gadā 2011. un 2012.gadā. Analizējot izglītojamo skaitu pa izglītības līmeņiem, redzams, ka pirmsskolas izglītojamo skaits pēdējos gados nedaudz, bet palielinās, savukārt krasāks samazinājums ir vidējās vispārējās izglītības iestādēs.

Grafiks Nr.25 Izglītojamo skaits Cēsu novada izglītības iestādēs pa gadiem

Dati: Cēsu novada pašvaldības Izglītības nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins

Arī turpmāk prognozējams, ka stabilizējoties dzimstībai, pirmsskolas izglītības iestāžu piepildījums būs salīdzinoši stabils, jo, lai arī ar nelielu negatīvu tendenci, no 2009.gada ir stabilizējies bērnu skaits vecumā no 0 – 6 gadiem, nodrošinot pirmsskolas izglītības iestāžu grupu piepildījumu un sākumskolas klašu piepildījumu nākamajos 7 gados. Straujš bērnu skaita samazinājums vērojams vecumposmā no 7 – 18 gadiem, kas pēdējos gados ir jūtams samazinoties vidusskolas klašu piepildījumam.

Grafiks Nr.26 Bērnu skaita vecumposmos no 0 – 6 un 7 – 18 gadiem izmaiņas pa gadiem;

Dati: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, www.pmlp.gov.lv; Attīstības plānošanas nodaļas aprēķins.

Cēsu vispārizglītojošās skolās izglītības kvalitāte vērtējama kā augsta, par ko liecina valsts ģimnāziju statuss divām Cēsu ģimnāzijām un augstie noslēguma eksāmenu vērtējumi – A, B un C līmeni saņem vidēji 90% skolēnu Cēsu ģimnāzijās un 37% Cēsu 2.vidusskolā.

	2009	2010	2011	2012
Cēsu Valsts ģimnāzija	87,56%	87,56%	90%	92%
Draudzīgā aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzija	91,90%	91,20%	93%	97%
	36.94%	36.94%	43%	38%

Tabula Nr.4 Cēsu novada vidējās vispārējās izglītības iestāžu absolventu vērtējumi centralizētajos eksāmenos A, B un C līmenī, % pa gadiem

Dati: Cēsu novada pašvaldības Izglītības nodaļa

Interesešu izglītība

Cēsu novadā ir plaši pieejams interesešu izglītības un profesionālās izglītības programmu klāsts, kuras piedāvā Cēsu pilsētas Mākslas skola, Cēsu pilsētas Sporta skola un Cēsu Bērnu un jauniešu centrs. Interesešu izglītību un profesionālās ievirzes izglītības programmas Cēsīs apgūst ap 2000 bērnu un jauniešu no Cēsu novada un blakus novadiem (Priekuļu, Pārgaujas, Vecpiebalgas, Raunas u.c.).

2012.gadā veiktajā bērnu un jauniešu aptaujā par interesešu izglītības iespējām Cēsīs, 59% jauniešu apgalvoja, ka, viņuprāt, Cēsīs ir lielas brīvā laika pavadīšanas iespējas un trešdaļa no respondentiem brīvo laiku pavada kādā no interesešu izglītības vai profesionālās izglītības iestādēm. 61% no respondentiem atzīst, ka informācija par brīvā laika pavadīšanas iespējām ir pietiekoša un populārākie informācijas iegūšanas veidi ir skolā, internetā vai no draugiem.

Cēsu novadā aktīvi darbojas Jauniešu dome, kurā oficiāli darbojas vismaz viens pārstāvis no katras vispārējās izglītības iestādes, bet Jauniešu domes aktivitātēs iesaistās daudz plašāks jauniešu skaits. Jauniešu dome patstāvīgi nodrošina vairāku pasākumu norisi, kas orientēta uz bērnu un jauniešu publiku – Zinību diena, Sniega diena, Ziemassvētku pasākums sociāli mazaizsargātām ģimenēm, ledvesmu kosmos u.c. pasākumus.

Augstākā izglītība un mūžizglītība

Cēsu novadā darbojas četru augstāko izglītības iestāžu filiāles vai nodaļas – biznesa augstskolas „Turība” Cēsu filiāle, Rīgas pedagogijas un izglītības vadības Cēsu nodaļa, Grāmatvedības un finanšu koledžas Valmieras filiāles Cēsu klase un Rīgas Tehniskās universitātes Cēsu filiāle. 2012.gadā pirmo grupu Cēsīs uzsāka apmācīt Latvijas Universitātes Paula Stradiņa medicīnas koledža. Tālākizglītības aktivitātes Cēsu novadā piedāvā arī Cēsu Pieaugušo izglītības centrs un mācību centrs BUTS.

Izglītības infrastruktūra

Pēdējos 7 gados pašvaldība ir veikusi lielus ieguldījumus izglītības iestāžu infrastruktūras sakārtošanā, uzbūvējot jaunu bērnudārzu un skolu, veicot rekonstrukcijas darbus un energoefektivitātes uzlabojumus bērnudārzos un skolās. Sākot jau ar 2004.gadu tika uzsākti izglītības iestāžu kapitālremonti un tikai pēdējos 5 gados vien izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanā ir ieguldīti vairāk kā 800 000 Ls. Līdz ar to lielākā daļa izglītības iestāžu ēku ir sakārtotas un nepieciešami vien salīdzinoši nelieli ieguldījumi iekštelpu sakārtošanai un mērķtiecīga turpmākā ēku uzturēšana. Nozīmīgāki ieguldījumi nepieciešami Līvu pamatskolas un Cēsu Bērnu un jauniešu interešu centra ēkās.

Izaicinājumi:

- Izglītības kvalitātes saglabāšana un paaugstināšana;
- Izglītības programmu attīstība atbilstoši mūsdienu prasībām;
- Darba tirgum atbilstošu prasmju un spēju attīstīšana audzēkņiem jau apgūstot pamata un vidējo izglītību;
- Izglītības iestāžu tīkla efektivitātes uzlabošana, samazinoties audzēkņu skaitam;
- Proporcijas maiņas sadalījumā starp vispārējās vidējās izglītības iestādēm un profesionālās vidējās izglītības iestādēm;
- Cēsu Profesionālās vidusskolas attīstība un sadarbības ar Rīgas Tehnisko universitāti attīstība.

1.8. Kultūrvide

Cēsis vēsturiski ir veidojusies par atpazīstamu kultūras, mākslas un atpūtas centru un arī pēdējos gados viens no galvenajiem Cēsu attīstības uzsvāriem bijusi kultūrvide un tūrisms, veidojot pašvaldības aģentūru Cēsu Kultūras un tūrisma centrs, piesaistot Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļus kultūras iestāžu infrastruktūras sakārtošanai, veicinot sabiedrības plašu iesaisti kultūras aktivitāšu organizēšanā un kultūras dzīves bagātināšanā.

Šobrīd Cēsu novadā kultūras dzīves plānošana un organizēšana ir sadalīta starp vairākām pašvaldības iestādēm. Vadošā organizācija Cēsu novada kultūras nozares attīstībā ir *pašvaldības aģentūra „Cēsu Kultūras un tūrisma centrs”* (turpmāk tekstā Kultūras centrs), kas ir budžeta finansēta pašvaldības iestāde, kuras darbības mērķis ir rūpēties par kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un to izmantošanu sabiedrības izglītošanai, tādejādi veicinot kultūras un tūrisma nozares attīstību Cēsu novadā. Kultūras centrs plāno un ievieš Cēsu novada kultūras stratēģiju, attīsta daudzveidīgu un plašu kultūras pakalpojumu klāstu Cēsu novadā, nodrošinot iedzīvotājiem kultūras līdzdalības un brīvā laika pavadīšanas iespējas, organizē tradicionālo,

valsts svētku un festivālu norisi; sekmē profesionālās mākslas pieejamību un veido labvēlīgu vidi jaunrades attīstībai, izglīto un sniedz metodisko atbalstu Cēsu novada kultūras darbiniekiem.

Cēsu kultūras centra paspārnē darbojas un Cēsu Vēstures un mākslas muzejs (turpmāk tekstā Muzejs) un Cēsu Izstāžu nams, kas atrodas Cēsu pils kompleksā. Muzejs nodrošina pilsētas, novada, arī reģiona kultūrvēsturisko procesu pētniecību un atspoguļošanu un kalpo kā izziņas bāze dažādu sociālo grupu vajadzībām. Savukārt Cēsu Izstāžu nams nodrošina mākslas un kultūras pieejamību, regulāri rīkojot Cēsu novada, Latvijas un ārzemju mākslas izstādes, un organizē dažāda veida teātra, koncertu notikumus.

Kultūras pasākumu programma Cēsīs ir ļoti bagāta, vidēji katru gadu Kultūras centrs organizē 90 kultūras pasākumi, kurus apmeklē apmēram 21 tūkstoši apmeklētāju. Tie ir gan paša Kultūras centra producēti pasākumi, gan sadarbībā ar citām pašvaldības iestādēm vai citiem producentiem organizēti koncerti, teātra izrādes, kino izrādes, balles, gadskārtu svētki, valsts svētki. No šiem visnozīmīgākie pasākumi Cēsu kultūras dzīvē ir iezīmējušies pilsētas svētki, Imanta dienas pasākumi, mākslas dienas, muzeju nakts. Nozīmīgu kultūras programmu piedāvā arī neatkarīgie producenti, kas piedāvā unikālas kultūras programmas un piesaista lielu dalībnieku skaitu ne tikai no Cēsīm un apkārtnes, bet arī no visa Vidzemes reģiona un citām Latvijas vietām. Šādi nozīmīgi kultūras notikumi ir Cēsu mākslas festivāls un Vēsturisko filmu skate. Cēsu mākslas festivāls mēneša garumā piedāvā profesionālās mākslas programmas mūzikā, skatuves mākslā, vizuālajā mākslā, kino. Ievērojamu rezonansi Latvijas mērogā festivāls ieguvis ne tikai ar programmas daudzveidību un augsto kvalitāti, bet arī ar jau tradicionālo modernās mākslas izstādi Cēsu Alus brūzī. Katru gadu programma tiek paplašināta meklējot jaunus izaicinājumus un rosinot diskusiju par mūsdienu mākslu, tās rašanos un nozīmi sabiedrībā.

Cēsīs mājvieta ir Cēsu Vidzemes kamerorķestrim, kas sniedz koncertus Cēsīs un visā Latvijā, piedaloties dažādos mūzikas festivālos un gatavojot individuālas koncertprogrammas.

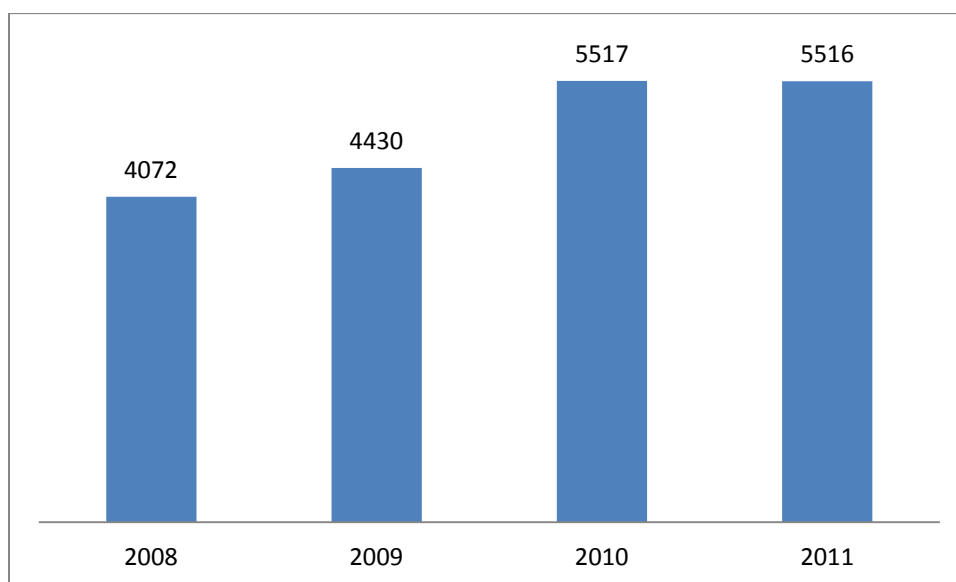
Paralēli Cēsu kultūras centra organizētajiem un koordinētajiem pasākumiem, Cēsu pilsētā aktīvi darbojas a/s „CATA” kultūras nams, kas piedāvā plašu koncertu, teātra un citu pasākumu programmu dažādām interesēm un vecuma grupām. Izņemot vasaras sezonu, vidēji reizi nedēļā šajā kultūras namā tiek piedāvāts kāds kultūras pasākums.

Nozīmīga loma kultūras dzīves bagātināšanā ir sabiedriskajām organizācijām „Art Cēsis”, „Culturelab”, „Harmonija”, „Kultūrvēsturiskās vides saglabāšanas biedrība”, Tradicionālās kultūras iniciatīvu centrs „KasTe”, „Cēsu Pils gilde”. Cēsu kultūrvidē aktīvi darbojas arī izglītības iestādes Cēsu Bērnu un jauniešu iniciatīvu centrs, Jauniešu dome. Dažādas neformālās kultūras aktivitātes piedāvā arī privātie uzņēmēji un organizācijas –klubi „Aroma”, Fonoklubs, A/S „Cata”, sv. Jāņa baznīcas draudze.

Kultūras dzīvi Vaives pagastā plāno un organizē Vaives pagasta tautas nams, kas atrodas Vaives pagasta pārvaldes ēkā „Kaķukrogā”. Vaives pagasta Tautas nams ir mājvieta vokālajam ansamblim un vidējās paaudzes deju kolektīvam. Tautas namā tiek organizēti ikgadējie

gadskārtu svētki, valsts svētki, dažādas izstādes, amatierteātru izrādes, pagasta skolu pasākumi, pagasta sporta diena un dažādas citas kultūras aktivitātes.

Cēsu novadā nozīmīga loma ir *Cēsu centrālajai bibliotēkai*, kas veic iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu uzkrāšanu, kā arī nodrošina informācijas pieejamību un izmantošanu iedzīvotājiem. Cēsu centrālā bibliotēka veic arī Reģiona galvenās bibliotēkas funkcijas Cēsu novada un bijušā Cēsu rajona 8 novadu 65 bibliotēkām. Cēsu Centrālās bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu klāsts ir plašs un to novērtē gan lasītāji, gan pasākumu apmeklētāji. Reģistrēto lasītāju skaits pēdējos gados nemainās, kas liecina, ka bibliotēkas nepieciešamība sabiedrībā ir noturīga. 2010.gadā apmeklētāju skaits pieaudzis, jo palielinās bibliotēkas pakalpojumu izmantotāju skaits internetā – www.biblioteka.cesis.lv, kur tiek rezervēti izdevumi, izmantojot datu bāzes, pagarināti lietošanas termiņi, pieprasīta informācija utt.

Grafiks Nr.27 Cēsu centrālajā bibliotēkā reģistrēto lasītāju skaits

Dati: Cēsu centrālā bibliotēka

Ļoti aktīvi bibliotēka organizē dažādus literārus pasākumus un izstādes. Par ļoti iecienītu pasākumu ir kļuvusi bibliotēku nakts, kas notiek maija mēnesī. Vidēji mēnesī tiek organizēti 10 pasākumi un 8 izstādes.

Sabiedrības līdzdalība kultūras procesos

Cēsu novadā darbojas 14 amatiermākslas kolektīvi, no tiem Cēsīs darbojas viens teātris, viena tautas vērtes kopa, viena popgrupa, viens pūtēju orķestris, 5 deju kolektīvi un 5 kori, bet Vaives pagastā darbojas viens deju kolektīvs un viens ansamblis. Dalībnieku skaits kolektīvos katru gadu ir diezgan stabils – 460 dalībnieki. Amatiermākslas kolektīvi 2011.gadā snieguši 45 koncertus Cēsīs, sniedzot gan individuālus koncertus, gan piedaloties dažādos sadarbības pasākumos. Kopā

šādi pasākumi 2011.gadā piesaistījuši līdz 6385 apmeklētājiem. Papildus amatiermākslas kolektīvi piedalās dažādos koncertos ārpus novada – vidēji 122 koncertos gadā.

Veicinot sabiedrības iesaistīšanos kultūras dzīves organizēšanā Cēsu novada pašvaldība organizē kultūras projektu konkursu, kurā nosaka un atbalsta Cēsu novadam piemērotākos un atbilstošākos kultūras projektus, kas veicina kultūrvides attīstību, jaunrades procesu, kultūras kontaktu attīstību, inovatīvu un starpnozaru projektu realizāciju un kultūras vērtību izplatīšanu un to pieejamību plašai sabiedrībai. Sākot ar 2010.gadu katru gadu kultūras projektu konkursam tiek piešķirti 6000 Ls, atbalstot 24 – 17 projektus.

Kultūras infrastruktūras objekti

Sākot ar 2009.gada oktobri krasi mainīgās kultūras dzīves ikdiena, jo tika slēgts Cēsu kultūras nams, lai piesaistītu līdzekļus tā rekonstrukcijai. Kopš tā laika liela daļa kultūras pasākumi un ikdienas dzīve tiek organizēta iesaistot dažādas Cēsu novada iestādes un organizācijas - a/s „CATA” kultūras nams, Mācību ražošanas uzņēmuma zāle, Cēsu 2.pamatskolas zāle, Cēsu sanatorijas internātpamatskolas – rehabilitācijas centra zāle, Cēsu pils komplekss.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu pasākumu norises vietu, varētu piesaistīt plašu un profesionālu kultūras programmu un nostiprinātu Cēsu kā Vidzemes kultūras centra lomu, tiek īstenots projekts „Daudzfunkcionālā centra „Vidzemes mūzikas un kultūras centrs” izveide”, kura ietvaros tiek rekonstruēts Cēsu kultūras nams par daudzfunkcionālu kultūras centru, kas nodrošinās amatiermākslas procesu nepārtrauktību un attīstību un profesionālās mākslas pieejamību Vidzemes reģionā. Vidzemes koncertzālē darbosies Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola, Cēsu mūzikas skola, Cēsu amatiermākslas kolektīvi, Vidzemes kamerorķestris un tajā būs pieejama lielā zāle, kino zāle un divas mazās zāles.

Pēdējos gados kultūras infrastruktūras sakārtošanā pašvaldība ir ieguldījusi lielus līdzekļus, rekonstruējot Cēsu kultūras namu, sakārtojot Izstāžu namu un Cēsu pils kompleksu. Ieguldījumi veikti arī Cēsu Pilsmuižas parkā, kur sakārota estrādes sēdvietu sadaļa un turpmāk būs nepieciešami līdzekļi tikai estrādes daļas sakārtošanai. 2013.gadā tiks uzsākta arī Cēsu centrālās bibliotēkas rekonstrukcija. Noslēdzot bibliotēkas un koncertzāles projektus, uzskatāms, ka turpmākajos 10 gados būtiski ieguldījumi kultūras infrastruktūrā nebūs nepieciešami.

Iedzīvotāju aptaujas un diskusijas rezultāti

Apkopojot rezultātus no iedzīvotāju aptaujas galvenie secinājumi ir šādi:

- no kultūras pasākumiem Cēsīs visvairāk trūkst teātra izrādes un kino. Vairāk nekā 60% aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju apgalvoja, ka minēto kultūras pasākumu trūkst Cēsīs.
- Nozīmīgam respondentu skaitam (38% - 47%) Cēsīs trūkst arī pasākumi ģimenēm ar bērniem, pasākumi jauniešiem, pasākumi senioriem, klasiskās mūzikas koncerti un balles.

- Populārākais kultūras pasākums Cēsīs ir Pilsētas svētki, ko apmeklējuši ir 85% aptaujas dalībnieku.
- Puse vai nedaudz vairāk aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju apmeklē arī tādus kultūras pasākumus, kā Mākslas festivālu, populāru grupu koncertus, Viduslaiku svētkus un teātra izrādes.
- Populārākā kultūras iestāde Cēsīs ir CATA kultūras nams, kuru apmeklē divas trešdaļas (65,6%) aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju. Vairāk par pusi respondentu apmeklē arī Viduslaiku un Jauno pili, kā arī Izstāžu namu.

Izaicinājumi

- Vidzemes koncertzāles darba uzsākšana;
- Cēsu kā Vidzemes kultūras centra lomas nostiprināšana;
- Amatiermākslas tradīciju nosargāšana un stiprināšana

1.9. Dabas vide

Cēsu novada struktūru veido divas ļoti atšķirīgas daļas – pilsēta un lauku teritorijas ar tām raksturīgo dabas vidi. Pēc Valsts Zemes dienests datiem novadā kopumā 20% no teritorijas aizņem meži, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, dabas pamatne un ūdeņu teritorijas, savukārt vērtējot atsevišķi Cēsu pilsētā – 35% (665,8 ha), bet Vaives pagastā tikai 18% (2773.2 ha), kas skaidrojams ar atšķirīgo teritorijas struktūru un platību.

Cēsu pilsēta ir blīvāk apdzīvota un dzīvojamai, ražošanas un darījumu apbūvei raksturīgu labiekārtojumu, kam raksturīga salīdzinoši mazāk dabiska vide. Pilsētas apbūves veidošanās ir cieši saistīta ar dabas apstākļiem, reljefu, upītēm, avotiem, dīķiem, kas ierobežo apbūves izplešanos un pilsētā veido mozaikveida struktūru apbūvei mijoties ar dabiskām teritorijām, upīšu gravām, dīķiem, avotu ielejām. Pilsētas zaļajā struktūrā liela nozīme ir arī veco muižu parkiem, kas kādreiz atrodas ārpus pilsētas robežas, šobrīd ir integrējušies pilsētas teritorijā un ir nozīmīga vieta pilsētas ekosistēmā.

Vaives pagasta struktūru pamatā veido dabiska vide lauksaimniecības zemes, mežu zemes un tikai neliela daļa - 3% no kopējās teritorijas ir apbūvēta, no kuriem 69% ir ceļi.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Nozīmīgu lomu Cēsu novada dabas vides veidošanā ieņem aizsargājamās dabas teritorijas. Lielākā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām novadā ir Gaujas Nacionālais parks, kas ir NATURA 2000 teritorija un novadā kopumā aizņem 4799.1 ha. Daļa teritorijas atrodas GNP Dabas lieguma zonā, daļa Ainavu aizsardzības zonā.

Vaives pagasta teritorijā ir izveidoti trīs mikroliegumi – dabiskais meža biotops „slapji priežu un bērzu meži”, mikroliegums Melnajam stārķim un mikroliegums Knābja grīslim. Visi biotopi atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” teritorijā.

Cēsu pilsētā ir noteiktas vietējas nozīmes īpaši aizsargājamās teritorijas un objekti – Cēsu Dabas un kultūrvēsturiskais parks, Ruckas parks, Kalnmuīžas parks, Pirtsupītes ainavu apgabals, Avotu ielejas parks, Dubinskas dīķis, 13 ģeoloģiskie objekti un koku alejas. Vaives pagastā kā aizsargājams dendroloģiskais stādījums ir noteikts Ausekļa Ramata Jurgūklana dendroloģiskie stādījumi.

Virszemes ūdeņi

Cēsu novads ir bagāts ar upēm - Cēsu pilsētu rietumos no Raiskuma pagasta nodala dabīga robežšķirtne Gauja, kas apmēram 6 km garumā tek gar Cēsu robežu. Cēsu pilsētu šķērso arī vairākas upītes (Siļķupīte, Glūda, Pirtsupīte, Vinterupīte), kas ietek Gaujā. Vairākas mazās upītes meliorācijas rezultātā ir pārveidotas un vietām upes ir iegrožotas ar lietus ūdens kanalizācijas sistēmu. Pilsētas mazajām upītēm ir liela loma pilsētas vides pievilcības veidošanā.

Nozīmīgu lomu pilsētas virsūdeņu sistēmā ieņem dīķi, lielākie no tiem ir: Pils parka dīķi, Maija parka dīķis, Dubinskas dīķis, Ruckas parka dīķis, Avotu ielejas parka dīķu kaskāde. Dīķiem pilsētā ir ainaviska vērtība un tie savāc lielu daļu no virszemē izplūstošo avotu ūdeņiem un lietus ūdeņiem. Turpmāk nepieciešams sakārtot kopējo dīķu sistēmu pilsētā.

Atvērto ūdens objektu daudzveidība pilsētai rada īpašu pievilcību un darbojas kā priekšnosacījums dabas pamatnes saglabāšanai pilsētas teritorijās. Tomēr šobrīd Cēsīs upīšu krastmalas pārsvarā netiek koptas un apsaimniekotas un aizaugušie upes krasti kalpo par atkritumu izgāztuvēm.

Vaives pagastā izteka atrodas upei Raunis, kas šķērso pagastu vidusdaļā un ir Vaives pagasta un Priekuļu pagasta robeža un Vaives upei, kas šķērso pagasta robežu Ziemeļaustrumu virzienā. Pa Vaives pagasta Rietumu robežu tek Amatas upe. Vēl Vaives pagastā tek 7 mazākas upītes, kas ir Rauņa, Vaives un Amatas pietekas.

Nozīmīgu lomu novada virsūdeņu sistēmā pilsētā ieņem dīķi. Tiem ir ainaviska vērtība un tie savāc lielu daļu no virszemē izplūstošo avotu ūdeņiem un lietus ūdeņiem. Lielākie pilsētas dīķi ir Pils dīķis, Maija paraka dīķis, Dubinskas dīķis, Lapsu ielas dīķis un Avotu ielejas parka dīķu kaskāde. Vaives pagastā dīķi ir izveidoti Rīdzenes un Krīvu ciemos.

Vaives pagastā atrodas 13 ezeri un lielākie no tiem ir Mazums, Raunis, Kulānu ezers un Dziļūksnis.

Meži

Cēsu novadā mežu platības aizņem 3010 ha, kur lielākā daļa 2736 Ha atrodas Vaives pagastā. Liela daļa Vaives pagasta Dienvidrietumu daļas klāj tikai meži, kas atrodas Valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” īpašumā. Cēsu pilsētā vislielākās mežu platības ir Gaujas senielejas teritorijā, pilsētas R un ZR daļā. Mežu zemes ir gan privāto īpašnieku pārvaldījumā, gan pašvaldības valdījumā. Pašvaldības mežiem ir izstrādāti mežu apsaimniekošanas plāni un kopš sākot ar 2012.gadu ir uzsākta mērķtiecīga mežu kopšana.

Publiskā ārtelpa

Pilsētas teritorijā dabas vide kalpo kā publiskā ārtelpa, kur iedzīvotāji atpūšas, pastaigājas un sporto. Lielāko daļu dabas teritoriju pilsētā nepieciešams sakārot un sakopt, lai tās padarītu iedzīvotājiem draudzīgākas, drošākas un pievilcīgākas. Līdz šim rekonstrukciju ir piedzīvojis Maija parks, rekonstrukcijas pirmā kārtā veikta Pils parkā un avotu ielejas parkā veikta parka izveides pirmā kārtā. Pils parkā nepieciešams veikt apstādījumu atjaunošanu. Visnepievilcīgākie šobrīd ir Ruckas parks un Kalnmuižas parks. Tomēr būtiskākā loma pilsētā ir Gaujas Nacionālā parka teritorijai, kam ir arī liels potenciāls ne tikai kā novada iedzīvotāju atpūtas telpai, bet arī kā būtiskam tūrisma objektam. Līdz šim Gaujas piekrastē ir labiekārtotas un 2012.gadā atjaunotas Cīrulīšu dabas takas

Izaicinājumi:

- Labiekārtojums pilsētas mežu un upīšu gravu teritorijās ar mērķi veidot Gaujas upes piekrastes teritoriju savienojumu ar pilsētas centra daļu;
- Pirtsupītes gravas labiekārtojums, piešķirot šai pilsētas teritorijai plašāku funkcionālo izmantošanu;
- Krīvu un Rīdzenes ciemu dabas teritoriju (dīķu) labiekārtošana.

2. STRATĒGISKĀ DAĻA

Cēsu novada attīstības programmas stratēģiskā daļa izstrādāta pamatojoties uz situācijas analīzi un nodrošinot Cēsu pilsētas un Vaives pagasta attīstības dokumentu pēctecību. Stratēģiskajā daļā izvirzītie attīstības virzieni, rīcības un attīstības projekti ir saskaņā ar Latvija 2030 noteiktajiem attīstības principiem un Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020. gadam izvirzīto vadmotīvu „Ekonomiskais izrāviens”.

2.1. CĒSU NOVADA VĪZIJA UN MISIJA

Cēsu novada pamatvērtības ir novada iedzīvotāji, dabas vide un kultūrvēsturiskais mantojums un tās ir pamats nākotnes redzējumam par Cēsu novadu.

Iedzīvotāji

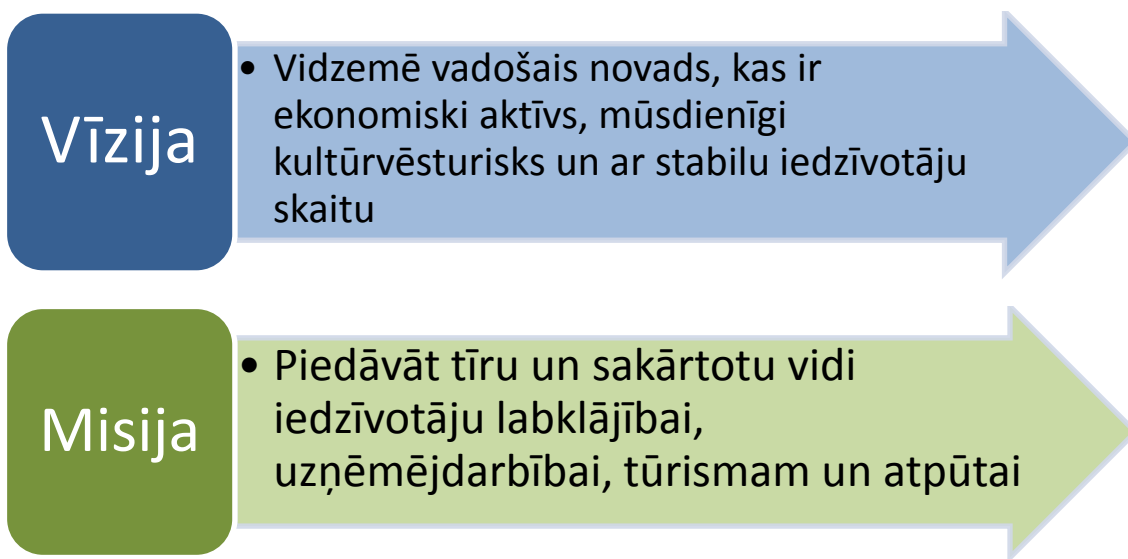
Cēsu novada sabiedrība ir izglītota, atsaucīga, viesmīlīga, pilsoniski aktīva, radoša, uz attīstību vērsta un ar tendenci atjaunoties. Cēsu novada iedzīvotājiem ir svarīga latviskā dzīvesziņa, tradīcijas un vēsture, bet tie ir atvērti jaunajam, ko ienes 21.gadsimts.

Dabas vide

Cēsu novadā labi sadzīvo aktīva saimnieciskā darbība un dabas vide, savstarpēji mijiedarbojoties. Dabas vērtības novadā ir saglabātas un integrētas sociālekonomiskajos procesos.

Kultūrvēsturiskais mantojums

Cēsu novada kultūrvēsturiskais mantojums un vēsture ir novada atpazīstamības zīme un identitātes pamats. Kultūrvēsturiskā mantojuma mūsdienīga, radoša interpretācija piesaista novadam iedzīvotājus un viesus.

2.2. NOVADA IETEKMES ZONAS

Cēsu novads atrodas Vidzemes plānošanas reģionā un ir viens no Vidzemes ekonomiski aktīvākajiem novadiem. Cēsu pilsēta ir otra lielākā Vidzemes pilsēta un saskaņā ar Latvija 2030 izvirzītajiem policentriskas attīstības principiem ir noteikta kā reģionālas nozīmes attīstības centrs.

Vēsturiski novada centrs Cēsu pilsēta ir veidojusies par izglītības, kultūras un pakalpojumu centru Latvijas un reģionālajā mērogā, savukārt Vaives pagasta identitāte ir saistīta ar pievilcīgu un ekoloģiski daudzveidīgu lauku vidi un atbilstošu dzīvesveidu.

Pakalpojumi un ekonomiskās aktivitātes, kas tiek īstenotas Cēsu novadā pozitīvi ietekmē plašāku teritoriju par novada administratīvo robežu. Nosakot novada ietekmes zonu, ir izvērtēta Cēsu novada sniegto pakalpojumu un sociālekonomisko aktivitāšu konkurētspēja visos līmeņos.

Cēsu novads Vidzemes reģionā

Būtiskākā Cēsu novada attīstības procesu ietekme uz citām teritorijām ir Cēsu pilsētas tuvākajā apkārtnē, bijušā Cēsu rajona teritorijā. Cēsu novads piedāvā kaimiņu novadiem (Priekuļu novadam, Amatas novadam, Pārgaujas novadam, Vecpiebalgas novadam, Jaunpiebalgas novadam, Raunas novadam) darba vietas, izglītības un veselības pakalpojumus, plašu valsts un privāto pakalpojumu klāstu un augstas kvalitātes kultūras un sporta pasākumus.

Cēsu novads Latvijā

Cēsu novadam un it īpaši Cēsu pilsētai vēsturiski ir bijusi būtiska nozīme Latvijas vēstures veidošanā, kultūras un izglītības attīstībā. Joprojām Cēsu novads ir būtiska loma Latvijas sociālekonomiskajā attīstībā.

Cēsu novads Baltijas un Eiropas reģionā

Latvijas novadu konkurētspēja Baltijas un Eiropas kontekstā ir cieši saistīta ar sadarbību vietējā mērogā un nišas produktu un pakalpojumu virzīšanu tirgū. Cēsu novads aktīvi iesaistās vietēja un starptautiska mēroga sadarbības projektos, veicinot novada atpazīstamību starptautiskajā tirgū un attīstot starptautiska līmeņa produktus un pakalpojumus.

Attēls Nr.1

2.3. NOVADA SPECIALIZĀCIJA

Jau kopš 13.gadsmita Cēsu novads ir bijis nozīmīgs administratīvais un tirdzniecības centrs Latvijā un Vidzemē. Arī šobrīd Cēsu novada atpazīstamība ir saistīta ar pakalpojumu jomām – kultūra, tūrisms, tirdzniecība u.c. Tomēr nozīmīgu lomu Cēsu novada ekonomiskajā profilā ieņem arī ražojošās nozares, kas veidojušās padomju okupācijas gados un attīstījušās atgūstot Latvijas neatkarību.

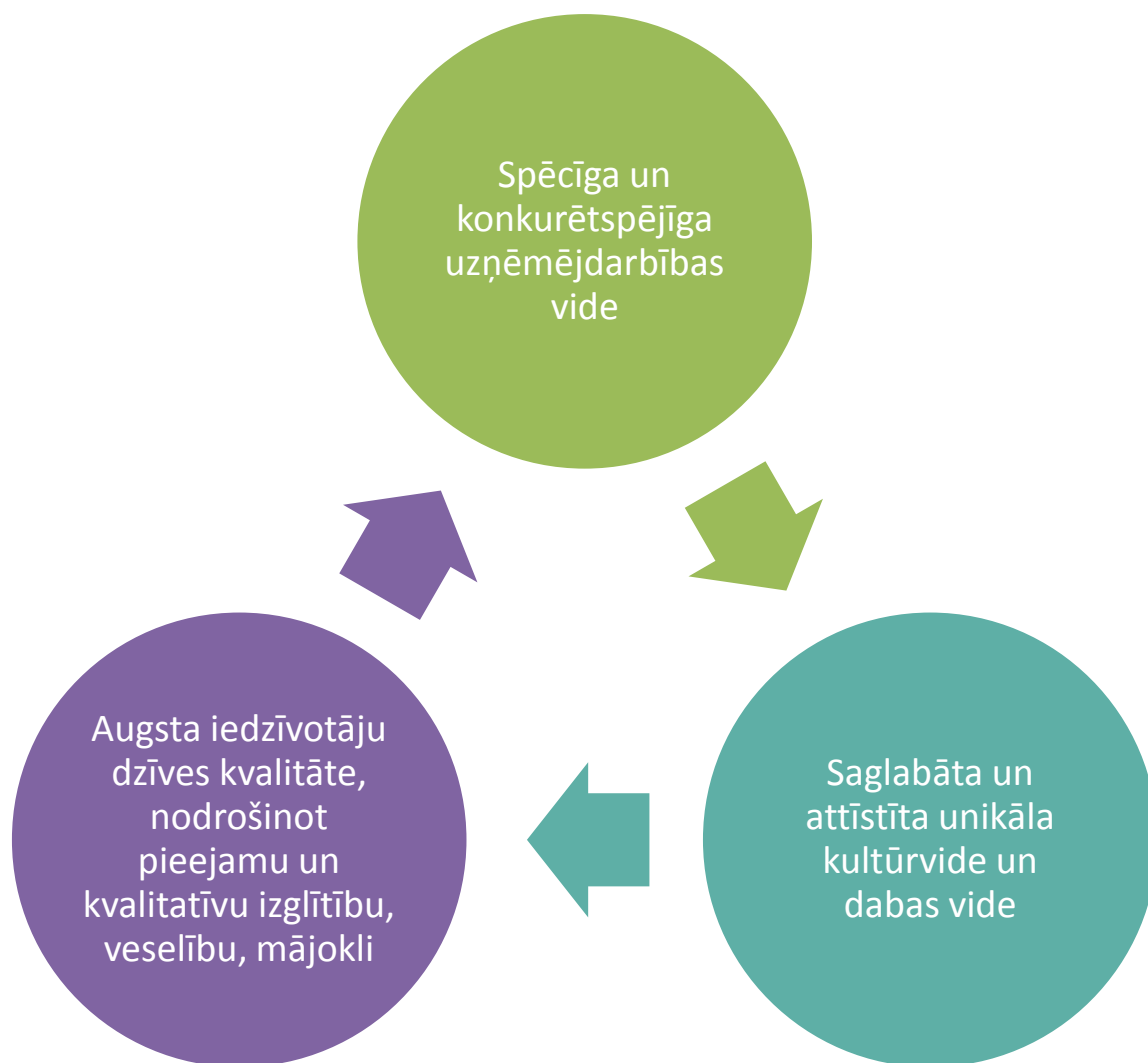
Lai mērķtiecīgi virzītu Cēsu novada ekonomisko izaugsmi, ir izvirzītas prioritārās uzņēmējdarbības nozares, kam pamatā ir esošā uzņēmējdarbības profila analīze Cēsu pilsētā un Vaives pagastā un izvērtējums par nozarēm, kurām Cēsu novadā ir potenciāls būt konkurētspējīgām Latvijas un starptautiskajā mērogā.

Cēsu novada specializācija:

- Cēsu novada lauku teritorijas attīstību virzošās nozares - lauksaimniecība un mežsaimniecība. Nozares, kas pamatā veido uzņēmējdarbības profilu Cēsu novada Vaives pagastā un nodrošina nodarbinātību lauku iedzīvotājiem, veido sakoptu vidi un ainavas un nodrošina izejvielas pārtikas pārstrādes un kokapstrādes nozarēm.
- Tradicionālās, Cēsu novadam raksturīgās ražojošās nozares – pārtikas pārstrāde, kokapstrāde, metālapstrāde. Nozares, kas veido lielāko darba vietu skaitu un nodrošina pievienotās vērtības pieaugumu.
- Uz Cēsu novada resursiem un vērtībām balstītās pakalpojumu nozares – kultūra, tūrisms, izklaide, u.c. radošās nozares. Nozares, kurās attīstās mazie un vidējie uzņēmumi, darbojas pašnodarbinātie un to sniegtos pakalpojumus izmanto gan vietējie iedzīvotāji, gan novada viesi.
- Pakalpojumu nozares, kuru attīstībai novadā ir piemērota infrastruktūra, pieejami resursi, zināšanas, uzkrāta pieredze un izdevīga atrašanās vieta – transporta nozare (preču un cilvēku pārvadājumi), telekomunikāciju pakalpojumi (zvanu centri, biznesa ārpakalpojumi).

2.4. CĒSU NOVADA STRATĒGISKIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Cēsu novada vīzijas un misijas sasniegšanai izvirzīti trīs stratēģiskie attīstības virzieni, kuri savstarpēji mijiedarbojas un papildina viens otru.

Attēls Nr. 2

Sasniedzamie mērķa rādītāji un to vērtības 2019.gadā.

Rādītājs	Esošā vērtība	Sasniedzamā vērtība, vērtības tendence	Datu avots
Iedzīvotāju skaits	17 937 2012.gads		CSP
Dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem	-6.1 2010.gads	pozitīvs	CSP
Migrācijas saldo	-10.8 2010.gads	pozitīvs	CSP
Reģistrēto uzņēmumu skaits	1628 2012.gads	1600	VID
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	67 2011.gads	80	VID
Uzņēmumos reģistrētās darba vietas	7261 2011.gadā vidēji mēnesī	10 000	CSP
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju	381.50 Ls 2011.gadā	520 Ls	VID
Iedzīvotāju apmierinātība ar:			Iedzīvotāju aptauja
ekonomisko situāciju	15% vērtē pozitīvi	30%	
izglītības iespējām un kvalitāti	83% vērtē pozitīvi	90%	

sociālajiem pakalpojumiem	57% vērtē pozitīvi	60%	
nodarbinātības iespējām	17% vērtē pozitīvi	30%	
kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējām	74% vērtē pozitīvi	80%	
dzīvesvietas izvēles iespējām un mājokļa kvalitāti	61 % vērtē pozitīvi	70%	
pilsētvides kvalitāti	77% vērtē pozitīvi	90%	
Uzņēmēju apmierinātība ar uzņēmējdarbības vidi novadā	Nav datu	55%	Uzņēmēju aptauja
Tūristu/apmeklētāju skaits novadā:	2011.gads		Pašvaldības dati
tūrisma informācijas centrā	19 443	25 000	
kultūras pasākumos	35 000	60 000	
tūrisma objektos	406 000	450 000	
Iedzīvotāju skaits, kas iesaistīti sabiedriskajās organizācijās, neformālajās grupās	Nav datu	40%	Iedzīvotāju aptauja

3. Rīcības plāns

Rīcības virziens	Uzdevumi	Atbildīgie izpildītāji, iesaistītās	Izpildes termiņš vai periods	Finansējuma avoti
Prioritāte 1 Jaunu uzņēmumu piesaiste un esošo uzņēmumu attīstība				
RV 1.1 Nodrošināt konkurētspējīgu un mūsdienu prasībām atbilstošu infrastruktūru un inženiertīklus uzņēmējdarbības attīstībai	Attīstīt jaunas industriālās teritorijas (pašvaldības un privātās), rekonstruējot vai izbūvējot ielas, ceļus, inženiertīklus	Attīstības plānošanas nodaļa, Komunālā nodaļa, Inženiertīklu turētāji	2019	Struktūrfondi, Inženiertīklu turētāji
	Veicināt degradēto industriālo teritoriju sakārtošanu (grausti, pamestie īpašumi)	Būvvalde, Attīstības plānošanas nodaļa, Teritoriju/ objektu īpašnieki	2019	Pašvaldības budžets
RV 1. 2 Izveidot efektīvu uzņēmējdarbības atbalsta politiku	Atbalstīt uzņēmējdarbības atbalsta centru (valsts, pašvaldības pakalpojumi uzņēmējdarbības jomā vienā vietā)	Pašvaldība, Ekonomikas ministrija	2015	Pašvaldības budžets, Valsts budžets
	Atbalstīt inkubatora ar specializāciju attīstību	Pašvaldība, Cēsu inkubators, Ekonomikas ministrija	2015	Pašvaldība, Struktūrfondi
RV 1.3 Veicināt informācijas izplatību par vietējo uzņēmējdarbību	Apkopot un publicēt informāciju par brīvajām, potenciālajām nišām vietējā tirgū	Attīstības plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību speciālists, Uzņēmēji	2014	Pašvaldības budžets
	Vietējo uzņēmumu un to	Attīstības plānošanas		Pašvaldības budžets

	sniegto pakalpojumu, ražoto produktu popularizēšana	nodaļa, Sabiedrisko attiecību speciālists, Uzņēmēji	2013	
RV 1.4 Attīstīt kompetenču centrus novadam nozīmīgajās nozarēs	Izveidot kokapstrādes un enerģētikas kompetenču centru uz Cēsu Profesionālas vidusskolas bāzes	Izglītības nodaļa, Cēsu Profesionālā vidusskola, RTU	2014 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets, privātas investīcijas
	Izveidot Mākslas un kultūras kompetenču centru uz Cēsu mūzikas vidusskolas un Vidzemes Koncertzāles bāzes	Izglītības nodaļa, Cēsu Mūzikas vidusskola, Vidzemes Koncertzāle	2015 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets, privātas investīcijas
RV 1.5 Veicināt uzņēmēju un jauniešu izglītošanu par uzņēmējdarbības jautājumiem	Apkopot un izplatīt informāciju par vietējiem veiksmes stāstiem dažādās jomās (ražošana, pakalpojumi, sociāli atbildīgs, inovatīvs uzņēmējs)	Attīstības plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību speciālists; Cēsu inkubators, uzņēmēji, iedzīvotāji	2013 - 2019	Pašvaldības budžets
	Organizēt seminārus, konferences par uzņēmējiem aktuāliem jautājumiem (cenu politika, apkalpošanas kultūra u.c.)	Attīstības plānošanas nodaļa, Cēsu inkubators, LIAA u.c. uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas	2013 - 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi
	Attīstīt uzņēmējdarbības prasmes skolās par uzņēmējdarbību (Junior achievement)	Attīstības plānošanas nodaļa, Izglītības nodaļa, Cēsu inkubators	2013 - 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi

Prioritāte 2 Dzīves telpas sakārtošana				
RV 2.1 Nodrošināt pieejamu un kvalitatīvu mājokli	Izstrādāt mājokļa atbalsta sistēmu ģimenēm ar maziem bērniem, jauniešiem	Finanšu nodaļa, P/A Sociālais dienests	2013	Pašvaldības budžets
	Atbalstīt energoefektivitātes pasākumus daudzdzīvokļu mājās	Attīstības plānošanas nodaļa; ledzīvotāji	2013 - 2015	Pašvaldības budžets
	Sakārtot sociālo mājokļu tehnisko stāvokli	P/A Sociālais dienests	2016	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Veidot pašvaldības īres mājokļus	Administrācija, Nekustamo īpašumu nodaļa	2013 - 2019	Privātās investīcijas
RV 2.2. Uzlabot energoefektivitāti pašvaldības īpašumos un pašvaldības uzņēmumos	Īstenot energoefektivitātes pasākumus pašvaldības ēkās	Izglītības nodaļa, Nekustamo īpašumu nodaļa	2014 - 2017	Struktūrfondi, Valsts finansējums, pašvaldības finansējums
	Īstenot energoefektivitātes pasākumus, rekonstruējot ielu apgaismojumu	Komunālā nodaļa	2013 - 2016	Pašvaldības finansējums
RV 2.3 Uzlabot komunālo pakalpojumu pieejamību un kvalitāti	Attīstīt ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu tehnisko stāvokli	SIA Vinda	2013 - 2019	Struktūrfondi, SIA Vinda budžets
	Attīstīt siltumapgādes sistēmu	Administrācija, Komunālā nodaļa, SIA Cēsu Siltumtīkli	2013 – 2019	Struktūrfondi, privātās investīcijas
	Modernizēt atkritumu apsaimniekošanas sistēmu	Administrācija, A/S ZAOO	2013 - 2019	Privātās investīcijas

RV 2.4 Nodrošināt labu pārvietošanos māja – darbs	Rekonstruēt pilsētas maģistrālās ielas	Komunālā nodaļa	2013 - 2018	Struktūrfondi
	Sakārtot vietējas nozīmes dzīvojamās ielas	Komunālā nodaļa, Vaives pagasta pārvalde, daudzdzīvokļu māju apsaimniekotāji, iedzīvotāji	2013 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Sakārtot pašvaldības ceļus Vaives pagastā	Vaives pagasta pārvalde	2013 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Sakārtot gājēju un velosipēdistu ceļus	Komunālā nodaļa	2013 - 2016	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Veicināt sabiedriskā transporta pieejamību	Administrācija, Vaives pagasta pārvalde, sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzēji	2013 - 2019	Valsts budžets, Struktūrfondi
RV 2.5 Uzlabot publisko telpu blīvi apdzīvotās vietās	Labiekārtot atpūtas vietas dažādām vecuma un interešu grupām dzīvojamajos kvartālos un ciemos	Komunālā nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļa	2013 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Attīstīt sporta aktivitāšu teritorijas	Komunālā nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļa, Vaives pagasta pārvalde	2013 - 2019	Pašvaldības budžets, struktūrfondi
	Atbalstīt privātās iniciatīvas dzīvojamo kvartālu sakārtošanai	Attīstības plānošanas nodaļa, Komunālā nodaļa	2013 - 2019	Pašvaldības budžets
RV 2.6 Nodrošināt daudzpusīgas uz vietējiem iedzīvotājiem orientētas kultūras un sporta	Atbalstīt vietēja mēroga kultūras un sporta pasākumu norisi	P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs, Sporta skola Kultūras un sporta	2013 – 2019	Pašvaldības budžets; privāts finansējums

aktivitātes		pasākumu producenti		
	Saglabāt nemateriālo kultūras mantojumu	P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs	2013 - 2019	Pašvaldības, budžets, valsts budžets

Prioritāte 3 Mūžizglītība, veselība, sociālā drošība				
RV 3.1 Nodrošināt izglītības iestāžu konkurētspēju	Uzturēt un pilnveidot izglītības iestāžu materiāli tehnisko bāzi	Izglītības nodaļa, izglītības iestādes	2013 - 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Izveidot atbalsta sistēmu pašvaldībā, risinot jautājumus par atkarībām un vardarbību	Izglītības nodaļa, izglītības iestādes	2013 – 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
	Pilnveidot izglītības metodes atbilstoši mūsdienu prasībām	Izglītības nodaļa, izglītības iestādes	2013 – 2019	Struktūrfondi, pašvaldības budžets
RV 3.2 Attīstīt interešu izglītību dažādām vecuma grupām	Pilnveidot interešu izglītības klāstu, dažādot piedāvājumu	Izglītības nodaļa, izglītības iestādes, bērnu zinātnes centrs Z(in)oo	2013 – 2019	Pašvaldības budžets
	Paplašināt brīvā laika pavadīšanas iespējas skolēnu brīvlaikā	Izglītības nodaļa, izglītības iestādes, bērnu zinātnes centrs Z(in)oo	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, Privātas investīcijas
RV 3.3 Nodrošināt kvalitatīvu pieaugušo izglītību	Attīstīt pieaugušo izglītības klāstu, dažādot piedāvājumu atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām	Pieaugušo izglītības centrs	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, struktūrfondi
	Attīstīt pieaugušo profesionālo prasmju apguves iespējas	Izglītības nodaļa, profesionālās izglītības iestādes, uzņēmēji	2013 – 2019	Valsts budžets, privāts finansējums, struktūrfondi

	sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm			
	Atbalstīt augstākās izglītības iestāžu attīstību novadā	Administrācija, Izglītības nodaļa, augstskolu filiāles	2013 – 2019	Privāts finansējums, pašvaldības budžets
RV 3.4 Attīstīt veselības aprūpes pieejamību	Veicināt Cēsu klīnikas attīstību	Administrācija, Cēsu klīnika, Sabiedrības veselības speciālists	2013 – 2019	SIA Cēsu klīnika, struktūrfondi
	Popularizēt veselīgu dzīvesveidu	Sabiedrības veselības speciālists, Sporta skola (padome)	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, privāts finansējums
RV 3.5 Atbalstīt dažādu iedzīvotāju grupu, sabiedrisko organizāciju iesaistīšanos novada notikumos	Nodrošināt sabiedrisko aktivitāšu savstarpēju koordinēšanu, informēšanu	Pieaugušo izglītības centrs, Attīstības plānošanas nodaļa, biedrības	2013 – 2019	Pašvaldības budžets
	Iesaistīt sabiedriskās organizācijas pašvaldības aktivitāšu organizēšanā	Pašvaldības nodaļas, iestādes un aģentūras	2013 – 2019	Pašvaldības budžets
	Veicināt brīvprātīgo darbu, dažādu paaudžu sadarbību	Pieaugušo izglītības centrs, pašvaldības nodaļas, iestādes un aģentūras	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi
RV 3.6 Saglabāt un attīstīt sociālās palīdzības klāstu	Pilnveidot sociālā atbalsta sistēmu pārejot no sociālajiem pabalstiem uz pakalpojumiem	P/A Sociālais dienests	2013 - 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi
RV 3.7 Veicināt sociāli atbildīgas sabiedrības veidošanos	Informēt par iedzīvotāju līdzdalības un līdzdarbošanās veidiem, līdzatbildību novada attīstībā	Pieaugušo izglītības centrs, Sabiedrisko attiecību speciālists, Attīstības plānošanas nodaļa	2013 – 2019	Pašvaldības budžets
	Atbalstīt dažādu	Izglītības nodaļa, P/A		Pašvaldības budžets,

	sabiedrības grupu iniciatīvas (jaunieši, seniori, interešu kopas, biedrības)	Sociālais dienests, Pieaugušo izglītības centrs	2013 - 2019	struktūrfondi
	Popularizēt veselīgu dzīves veidu	P/A Sociālais dienests	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi

Prioritāte 4 Dabas vide un kultūrvidē				
RV 4.1 Attīstīt Cēsu Vecpilsētu kā kultūrvēsturisku un tūrisma objektu	Izstrādāt Vecpilsētas revitalizācijas plānu	Attīstības plānošanas nodaļa	2014	Pašvaldības budžets, struktūrfondi
	Sakārtot pašvaldības īpašumus Vecpilsētā	Nekustamo īpašumu nodaļa, Komunālā nodaļa	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi
	Atbalstīt privātīpašumu sakārtošanu Vecpilsētā	Attīstības plānošanas nodaļa	2013 - 2019	Pašvaldības budžets
RV 4.2 Attīstīt Pils kompleksu kā tūrisma un sociālu objektu	Veikt Viduslaiku pils konservāciju	P/A Cēsu Kultūras un tūrisma centrs	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, fondi
	Veidot jaunus tūrisma produktus un pakalpojumus Pils kompleksā	P/A Cēsu Kultūras un tūrisma centrs	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, fondi
	Attīstīt Cēsu muzeja un pils kompleksa nozīmi vēsturisko un sociālo procesu skaidrošanā ar mūsdienīgām metodēm	P/A Cēsu Kultūras un tūrisma centrs	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, fondi
RV 4.3 Attīstīt reģionālus, nacionālus un starptautiskus kultūras un	Veidot un atbalstīt kultūras pasākumus, kas piesaista plašu	Cēsu Koncertzāle, neatkarīgi producenti	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, fondi, privātas investīcijas

sporta notikumus	apmeklētāju skaitu			
	Veidot vienotu kultūras un sporta notikumu klāstu visa gada garumā	P/A Cēsu Kultūras un tūrisma centrs, Cēsu Koncertzāle, neatkarīgi producenti	2013 – 2019	Pašvaldības budžets
RV 4.4 Saglabāt, atjaunot un labiekārtot dabas teritorijas	Attīstīt Cēsu Dabas un Kultūrvēsturisko parku par nozīmīgu dabas vides veidotāju un brīvā laika pavadīšanas vietu	P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs, Attīstības plānošanas nodaļa, Komunālā nodaļa	2013 – 2018	Struktūrfondi, Pašvaldības budžets
	Sakārtot pilsētas parkus, skvērus, upīšu gravas un mežus	Komunālā nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļa	2013 – 2019	Struktūrfondi, Pašvaldības budžets
	Labiekārtot unikālos dabas objektus – Gaujas piekrasti, Dāvida avotus, u.c.	Komunālā nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļa, Vaives pagasta pārvalde	2013 – 2018	Struktūrfondi, Pašvaldības budžets
	Sakārtot ainaviskos skatu punktus un veidot augstvērtīgu ainavu	Komunālā nodaļa, Attīstības plānošanas nodaļa, Vaives pagasta pārvalde	2013 – 2019	Pašvaldības budžets, Struktūrfondi
RV 4.5 izveidot vienotu novada mārketingu	Izstrādāt novada zīmolu	Administrācija, Sabiedrisko attiecību speciālists	2014	Pašvaldības budžets
	Izstrādāt un īstenot vienotu novada zīmolvēdi	Administrācija, Sabiedrisko attiecību speciālists	2014	Pašvaldības budžets

4. Investīciju plāns

Cēsu novada investīciju plāns ir sagatavots pamatojoties uz Attīstības programmas stratēģiskajiem mērķiem un rīcības plāna. Plānā ir iekļautas investīcijas, kuras plānots īstenot nākamajos trīs gados 2013. – 2015.gadam un tas sastādīts ņemot vērā ierobežoto pašvaldībai pieejamo finansējumu. Investīciju plāns pārskatāms reizi gadā, izvērtējot īstenotos projektus un iekļaujot jaunus aktuālos projektus.

	Projekta nosaukums	Atbilstība vidēja termiņa prioritātēm	Papildinātība ar citiem projektiem	Projekta plānotie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji	Finanšu avots	Paredzamās izmaksas	Īstenošanas periods	
							uzsākts	noslēgts
Prioritāte 1 Jaunu uzņēmumu piesaiste un esošo uzņēmumu attīstība								
1.1.	Ielu rekonstrukcija rūpnieciskajās teritorijās (Rūpniecības iela, Robežu iela, Saulrītu iela, Ata Kronvalda iela)	RV 1.1	1.3.;2.6.;	Rekonstruētas 3 ielas un Ata Kronvalda ielas posms; sakārtotas inženierkomunikācijas; Rūpniecības ielas teritorijām nodrošināta augsts attīstības potenciāls	Fondi, CNP	3 000 000	2014	-
1.2.	Jaunas industriālās teritorijas detālplānojuma un tehnisko projektu izstrāde	RV 1.1		izstrādāts detālplānojums; sagatavoti tehniskie projekti ielu, inženiertīklu izbūvei	Fondi, CNP	100 000	2013	-
1.3.	Neizmantoto un daļēji izmantoto rūpniecības teritoriju revitalizācija, izstrādājot detālplānojumu/ lokālplānojumu	RV 1.1	1.3.	izstrādāts detālplānojums/lokālplānojums; panākta savstarpēja vienošanās starp īpašniekiem un pašvaldību par teritorijas attīstību	CNP, Fondi	50 000	2013	2015
1.4.	Inkubatora ar specializāciju attīstība (radošās industrijas, kokapstrāde, enerģētika, u.c.)	RV 1.1	1.5.; 1.7.	darbojas inkubators ar specializāciju	Fondi, CNP	2 000 000	2015	-
1.5.	Atbalsta programma jauniešiem uzņēmējiem īstenojot radošas iniciatīvas, kas balstītas mākslā un kultūrā un tiek īstenotas Cēsu Vecpilsētā	RV 1.5	1.6.; 1.7.; 1.4.	atbalstītas 12 radošas uzņēmējdarbības iniciatīvas	CNP, PI	30 000	2013	2015
1.6.	Skolēnu uzņēmējdarbības prasmju attīstības programma sadarbībā ar Junior achievement programmu un vietējiem uzņēmējiem	RV 1.5	1.7.; 1.5.	4 vidējās izglītības iestādes sadarbojas ar Junior achievement programmu, katru gadu 50 skolēni iesaistās Junior achievement programmā, katru gadu tiek izveidotas 10 mācību firmas	CNP	1 500 000	2013	-

1.7.	Cēsu Profesionālās vidusskolas kompleksa attīstība	RV 1.4	2.9.; 1.4.; 1.6.	uzbūvēts moderns praktisko mācību korpuss, iegādāts mācību aprīkojums, rekonstruēts mācību korpuss, dienesta viesnīcas	Fondi, CNP	2 600 000	2013	2014
						9 280 000		
Prioritāte 2 Dzīves telpas sakārtošana								
2.1.	Daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes atbalsta programma	RV 2.1	2.6.; 2.2.; 2.3.; 3.4.	nosiltinātas 9 daudzdzīvokļu ēkas	CNP	90 000	2013	2014
2.2.	Energoefektivitātes uzlabošana pašvaldības ēkās (Raunas iela 7, Kovārņu iela 20, Raunas iela 6A, Cēsis, Līvu skola, Krīvi)	RV 2.2	2.1.	nosiltinātas 4 ēkas, samazināts enerģijas patēriņš pašvaldības ēkās	CNP, Fondi	600 000	2013	2015
2.3.	Pašvaldības īres fonda attīstība	RV 2.1	2.1.	rekonstruētas pašvaldības dzīvojamās ēkas	CNP, PI	100 000	2014	-
2.4.	Tranzītielas - Gaujas ielas rekonstrukcija	RV 2.1	2.5.; 2.6.; 4.4.	rekonstruēta Gaujas iela, sakārtoti inženiertīkli, apgaismojums	CNP, Fondi	2 000 000	2013	2014
2.5.	Pilsētas galveno ielu rekonstrukcija (Krišjāņa Valdemāra iela, Pļavas iela, Bērzaines iela, Raiņa iela, Zaķu iela)	RV 2.4	2.4.; 2.6.; 2.7.	rekonstruētas 5 ielas, sakārtoti inženiertīkli, apgaismojums	Fondi, CNP	1 000 000	2013	-
2.6.	Vietējas nozīmes dzīvojamo ielu rekonstrukcijas projektu izstrāde, rekonstrukcija Cēsīs, Rīdzenē, Krīvos (3 - 4 ielas)	RV 2.4	2.4.; 2.5.	rekonstruētas 3 ielas, sakārtoti inženiertīkli, apgaismojums	Fondi, CNP	2 000 000	2014	
2.7.	Stāvlaukumu rekonstrukcija pilsētas centrā - Uzvaras bulvāris 22, Valmieras iela 1	RV 2.4	2.5.	rekonstruēts stāvlaukums Uzvaras bulvārī 22, izbūvēts stāvlaukums Valmieras ielā 1,	CNP, Fondi	500 000	2013	2015
2.8.	Tehniskā projekta izstrāde Cēsu Autoostas attīstībai	RV 2.5	2.5.; 2.7.	izstrādāts tehniskais projekts	CNP, Fondi, PI	50 000	2014	2015
2.9.	Cēsu pilsētas stadiona rekonstrukcijas 1.kārta - tehniskā projekta izstrāde, sporta laukumu izbūve	RV 2.5	1.7.	izstrādāts tehniskais projekts, izbūvēti basketbola, volejbola laukumi	Fondi, PI	250 000	2014	-
						6 590 000		
Prioritāte 3 Mūžizglītība, veselība, sociālā drošība								
3.1.	Skolēnu un studentu dienesta viesnīcas izveide	RV 3.1	1.7.; 2.3.	nodrošinātas dienesta viesnīcas 150 skolēniem	CNP, PI	2 000 000	2013	2015

3.2.	Bērnu zinātnes centra Z(in)oo attīstība, paplašināšana	RV3.2, RV 3.3, RV 2.5	1.6.; 1.7.;	izstrādāts projekts Z(in)oo attīstībai,	Fondi, PI	100 000	2014	-
3.3.	Radošuma mājas izveide	RV 2.5; RV 3.2.; RV 3.5	3.4.;	rekonstruētas un labiekārtotas telpas	CNP, Fondi, PI	250 000	2013	2015
3.4.	Atbalsta programma sabiedriskās līdzdalības veicināšanai (kultūra, sociālā joma, labiekārtošana, u.c.)	RV 3.5	1.5.; 2.1.; 3.3.	atbalstīti 70 projekti	CNP	60 000	2013	2015
3.5.	Cēsu Centrālās bibliotēkas attīstība	RV 2.5	2.5.	rekonstruēta un labiekārtota bibliotēkas ēka un teritorija	Fondi, CNP	2 050 000	2013	2014
3.6.	Cēsu Klīnikas attīstība	RV3.4		uzlabota energoefektivitāte	Fondi, PI	500 000	2014	-
					Kopā prioritātei	4 960 000		
Prioritāte 4 Dabas vide, kultūrvide								
4.1.	Vienota Cēsu novada zīmola izstrāde un mārketinga stratēģijas īstenošana pa segmentiem (tūrisms, dzīves vide, uzņēmējdarbības vide)	RV 4.1; RV4.3; RV 4.5; RV 1.3;	1.1.; 1.2; 1.4.; 1.5.; 1.6.; 1.7.; 3.2.; 3.3.; 3.4.; 4.3.; 4.4.	izstrādāts vienots zīmols un zīmolvedības struktūra pašvaldībā	CNP	30 000	2013	2014
4.2.	Vecpilsētas ielu, laukumu un infrastruktūras rekonstrukcija (Lielā Līvu iela, Lielā Kalēju iela, Mazā Katrīnas iela)	RV 4.1	1.5.; 3.3.; 3.4.;	rekonstruētas trīs Vecpilsētās ielas, sakārtotas inženierkomunikācijas, apgaismojums	CNP	150 000	2013	2015
4.3.	Viduslaiku pils konservācija - bīstamības novēršana (velvju zāle, u.c.)	RV 4.2; RV 4.3		veikti konservācijas darbi viduslaiku pils torņos	Fondi, CNP	100 000	2014	-
4.4.	Gaujas piekraste un Cēsu Dabas un kultūrvēsturiskā parka labiekārtošana, integrējot aktīvās atpūtas un tūrisma pakalpojumu piedāvājumā (Pirtsupītes grava, Zvanu klintis)	RV 4.4; RV 4.3	3.4.; 4.5.	labiekārtota parka teritorija, izveidoti jauni tūrisma objekti un maršruti	Fondi, CNP	800 000	2014	2015
4.5.	Sosnovska latvāņa izplatības ierobežošanas programma	RV 4.4.	4.4.	apļautas inficētās teritorijas visā novadā	CNP	90 000	2013	2015
					Kopā prioritātei	1 260 000		

Apzīmējumi

Cēsu novada pašvaldība	CNP
Eiropas struktūrfondni un citi fondi	Fondi
Privātas investīcijas	PI

Nepieciešamais finansējums kopā

22 090 000

5. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzība

Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības galvenie uzdevumi ir:

- Nodrošināt pašvaldības attīstības novērtēšanas iespējas, identificējot pārmaiņas pašvaldībā kopumā un pa jomām;
- Parādīt pašvaldības darbības progresu un sasniegumus;
- Nodrošināt ar informāciju par attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas sasniegumiem sabiedrību, politiķus un citas ieinteresētās puses;
- Identificēt problēmas un iespējas, kas saistītas ar pašvaldības attīstību;
- Pamatot attīstības programmas aktualizācijas nepieciešamību.

Cēsu novada Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības procesu koordinē Attīstības plānošanas nodaļa nodrošinot regulāru, sistemātisku resursu, rīcību un rezultātu pārbaudi. Katru gadu tiek sagatavots Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības ziņojums, kurā tiek norādītas darbības, kas veiktas uzdevumu izpildei un apkopoti uzraudzības rādītāji. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības ziņojums tiek iekļauts ikgadējā pašvaldības publiskajā pārskatā. Lai sagatavotu uzraudzības ziņojumu:

- Attīstības plānošanas nodaļa apkopo informāciju par investīciju plānā paredzētajiem projektiem, to izstrādes un/vai īstenošanas progresu;
- Attīstības plānošanas nodaļa apkopo informāciju par darbībām, kas veiktas rīcības virzienu īstenošanai;
- Atbildīgās pašvaldības nodaļas un iestādes apkopo un iekļauj kopējā pašvaldības datu sistēmā datus par prioritāšu īstenošanas rezultatīvajiem rādītājiem un rīcības virzienu un uzdevumu izpildes rādītājiem;
- Attīstības plānošanas nodaļa apkopo un iekļauj pašvaldības datu sistēmā, datus par teritorijas attīstības rādītājiem.

Teritorijas attīstības rādītāji

Rādītājs	Vērtība	Izmaiņas
Iedzīvotāju skaits		
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz vienu iedzīvotāju (Ls)		
Reģistrēto uzņēmumu skaits		
Bezdarba līmenis %		
Teritorijas attīstības indekss		

Prioritāšu īstenošanas rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Vērtība	Izmaiņas
----------	---------	----------

Dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem		
Migrācijas saldo		
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem		
Uzņēmumos reģistrētās darba vietas		
Ekonomiski aktīvās statistikas vienības pēc to lieluma: mikro, mazās, vidējās, lielās, %		
Iedzīvotāju ienākuma līmenis sadalījumā pa darba vietām		
Tūristu/apmeklētāju skaits novadā - tūrisma informācijas centrā - kultūras pasākumos - tūrisma objektos		
Iedzīvotāju skaits, kas iesaistīti sabiedriskajās organizācijās		
Izglītojamo skaits izglītības iestādēs: kopā, pirmsskolas izglītības iestādēs		
Bērnu skaits vecumposmos 0-6 un 7 – 18 gadi		
Vispārējo izglītības iestāžu absolventu vērtējumi centralizētajos eksāmenos A,B,C līmenis, %		
Bērnu skaits, - kas deklarēti Cēsīs, bet kuri mācās citas pašvaldības izglītības iestādē - kas deklarēti citā pašvaldībā, bet mācās Cēsu pašvaldības iestādē		
Interesu izglītības programmu apmeklētāju skaits		
Skolēnu skaits profesionālās ievirzes izglītības iestādēs		
Augstāko izglītības iestāžu, filiāļu skaits		
Bibliotēkā reģistrēto lasītāju skaits		
Iedzīvotāju apmierinātība ar: - ekonomisko situāciju - izglītības iespējām un kvalitāti - sociālajiem pakalpojumiem - nodarbinātības iespējām - kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējām - dzīvesvietas izvēles iespējām un mājokļa kvalitāti - pilsētvides kvalitāti		
Uzņēmēju apmierinātība ar uzņēmējdarbības vidi novadā		

Rīcības virzienu un uzdevumu izpildes rādītāji

Rādītājs	Vērtība	Izmaiņas
Pašvaldības ielas un ceļi labā tehniskā stāvoklī % - Galvenās ielas - Vietējas nozīmes dzīvojamās ielas		
Stāvvietu skaits pašvaldības stāvlaukumos		

Sakārtotas industriālās teritorijas m ²		
Pašvaldības atbalstu guvušo uzņēmumu skaits: • Nodokļu atlaides • Atbalsta programmas jaunažiem uzņēmējiem		
Skolēnu/jauniešu skaits, kas līdzdarbojas: • Uzņēmējdarbības prasmju attīstības programmās • Karjeras izvēles programmās		
Skolēnu skaits Cēsu Profesionālajā vidusskolā		
Energoefektīvas daudzdzīvokļu mājas %		
Energoefektīvas pašvaldības ēkas %		
Labiekārtotas sporta un atpūtas teritorijas m ²		
Sabiedrisko organizāciju, iniciatīvu grupu skaits, kas saņēmušas pašvaldības atbalstu • Jauniešu • Senioru • kultūras		
Lasītāju skaits Cēsu centrālajā bibliotēkā		
Kultūras pieminekļu skaits, kas ir rekonstruēti		
Profesionālās mākslas: • pasākumu skaits • apmeklētāju skaits		
Reģionāla, valsts un starptautisku kultūras: • pasākumu skaits • apmeklētāju skaits		
Vietējas nozīmes kultūras un sporta: • pasākumu skaits • apmeklētāju skaits		
Dalībnieku skaits amatiermākslas kolektīvos		
Labiekārtotas dabas teritorijas %		
Trūcīgo iedzīvotāju skaits, %		
Sociālo pabalstu saņēmēju skaits		
Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits		

Attīstības programmas uzraudzības process notiek divos līmeņos:

- Reizi gadā kopā ar pašvaldības gada pārskatu tiek izstrādāt ikgadējais uzraudzības ziņojums, uz kura pamata pēc nepieciešamības veic Attīstības programmas investīciju plāna aktualizāciju;
- Reizi trijos gados tiek sagatavots trīs gadu pārskata ziņojums, analizējot attīstības programmas ieviešanas rādītājus trīs gadu periodā un uz kura pamata pēc nepieciešamības veic Attīstības programmas aktualizāciju.

6. Ziņojums par sabiedrības līdzdalību attīstības programmas izstrādē

Cēsu novada Attīstības programmas izstrādē sabiedrība iesaistīta trīs līmeņos izstrādes un apstiprināšanas posmā:

- Veicot iedzīvotāju aptauju;
- Organizējot diskusiju ciklu;
- Organizējot programmas publisko apspriešanu.

Cēsu novada Attīstības programmas 2013. – 2019.gadam izstrāde tika uzsākta ar Cēsu novada domes 2010.gada 16.septembra lēmumu Nr.555 „Par Cēsu novada Attīstības programmas 2012. – 2019. Izstrādes uzsākšanu”. Attīstības programmas izstrādei tika piesaistīts finansējums no Eiropas Sociālā fonda 1.5.3.2. aktivitātes „Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana”, īstenojot projektu „Cēsu novada Attīstības programmas izstrāde”.

Iedzīvotāju aptauja

2011.gadā no maija līdz augustam tika veikta iedzīvotāju aptauja, ar mērķi iegūt Cēsu novada iedzīvotāju, t.i. pilngadīgo fizisko personu viedokli par pašvaldības sniegto pakalpojumu klāstu, pieejamību un kvalitāti un iegūt datus par respondentu sociālekonomisko aktivitāti pašvaldībā. Pavisam kopā tika aptaujāti 300 iedzīvotāji, vecumā no 18 – 74 gadiem, garantējot reprezentatīvu pašvaldības iedzīvotāju izlasi pa vecuma, dzimuma grupām un dzīves vietu pēc administratīvā iedalījuma – Vaives pagasts un Cēsu pilsēta. Iedzīvotāji tika aptaujāti telefonintervijās un to pēc Cēsu novada pašvaldības pasūtījuma veica SIA „Latvijas Fakti”.

Aptaujas rezultāti ir izmantoti izstrādājot attīstības programmas Esošās situācijas analīzi un izvirzot pašvaldības attīstības stratēģiskos mērķus un virzienus. Rezultāti pievienoti Attīstības programmas 1.pielikumā.

Diskusiju cikls

2012.gada martā un aprīlī tika organizēts diskusiju cikls par 6 dažādām tēmām – kultūra un radoša pašizpaušme; lauku telpas attīstība; pilsētas tēls atpazīstamība; izglītība; pilsētas centra attīstības priekšnoteikumi, uzņēmējdarbība. Diskusiju mērķis bija iesaistīt plašāku sabiedrības daļu, lai apspriestu kā Cēsu novadu attīstīt par konkurētspējīgu pašvaldību Latvijas un starptautiskā mērogā un radītu idejas konkrētas nozares attīstības veicināšanai.

Informācija par diskusijām tika izplatīta Cēsu pašvaldības laikrakstā „Cēsu Vēstis”, mājas lapā www.cesis.lv, vietējā laikrakstā „Druva”, radio SWH Novadu ziņās. Kopumā diskusijās piedalījās 154 dalībnieki.

Diskusiju rezultāti tika ņemti vērā papildinot Esošās situācijas analīzi, izstrādājot stratēģiskos mērķus un virzienus un investīciju plānu.

Attīstības programmas publiskā apspriešana

Cēsu novada Attīstības programmas publiskā apspriešana tika organizēt pamatojoties uz Cēsu novada domes 31.01.2013. lēmumu Nr.58 „Par Cēsu novada Attīstības programmas 2013. – 2019. Un Vides pārskata projektu nodošanu sabiedriskajai apspriešanai”. Apspriešana tika organizēta no 12.02.2013. – 12.03.2013. ar sabiedrisko sanāksmi 27.02.2013. Informācija par sabiedrisko apspriešanu tika izplatīta pašvaldības laikrakstā „Cēsu Vēstis”, vietējā laikrakstā „Druva”, mājas lapā www.cesis.lv.

Ar Attīstības programmas materiāliem varēja iepazīties pašvaldības mājas lapā www.cesis.lv un Cēsu novada pašvaldības Apmeklētāju apkalpošanas centrā.

Attīstības programmas projekta sabiedriskajā sanāksmē piedalījās 24 interesenti, publiskās apspriešanas laikā tika saņemti trīs elektroniskās vēstules un viens telefona zvans.

Sabiedriskajā sanāksmē un publiskās apspriešanas ietvaros pārsvarā tika saņemti jautājumi. Konkrēti ierosinājumi un komentāri par Attīstības programmu tika saņemti divi:

- Ligita Embrekte norādīja, ka Attīstības programmas stratēģiskajā daļā nav minēti rīcības virzieni sociālajā sfērā. Nepieciešams norādīt uzsvarus arī sociālajā jomā.
- Komentārs tika ņemts vērā un stratēģiskā daļa tika papildināta ar rīcības virzienu RV 3.6 Saglabāt un attīstīt sociālās palīdzības klāstu
- Iveta Jermolājeva rosināja paredzēt plašāku atbalstu jauniešu aktivitātēm.
- Komentārs daļēji ņemts vērā. Stratēģiskajā daļā paredzēts atbalsts dažādām sabiedrības iniciatīvām un aktivitātēm. Rīcības virzienā 3.5 Atbalstīt dažādu iedzīvotāju grupu, sabiedrisko organizāciju iesaistīšanos novada notikumos pie uzdevumiem tika akcentēta jauniešu vecuma grupa.